

Regeringens proposition

1997/98:77

Närradio m.m.

Prop.
1997/98:77

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 26 februari 1998

Göran Persson

Marita Ulvskog
(Kulturdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att rätten att sända närradio vidgas till en större krets genom att tillstånd skall kunna ges även till lokala ideella föreningar som bildats för att sända närradio.

Vissa förändringar av reglerna för sändningstider och avgifter föreslås. Sändningstider skall i första hand fördelas genom frivilliga överenskommelser mellan tillståndshavarna. Endast när tillståndshavarna inte kan enas om fördelningen skall Radio- och TV-verket fatta beslut om sändningstider. Avgifter för att sända närradio avskaffas.

Radio- och TV-verket skall kunna tillåta sändningsområden som är större än en kommun, om det finns synnerliga skäl.

Det föreslås vidare att undantaget från förbudet mot sändning av centralproducerat programmaterial i närradion, det s.k. riksförbudet, utvidgas. Utvidgningen innebär att program som främjar kunskap och bildning eller utgör upptagningar av lokala kulturella tillställningar får sändas under högst tio timmar per månad.

Radio- och TV-verkets nuvarande uppdrag att följa utvecklingen inom ljudradio- och televisionsområdet kompletteras med ett allmänt uppdrag att följa medieutvecklingen.

Innehållsförteckning

Prop. 1997/98:77

Bilaga 1

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext	4
3	Ärendet och dess beredning	9
4	Bakgrund.....	9
4.1	Närradions utveckling	9
4.2	Gällande rätt	10
4.3	Något om yttrandefrihetsbrott i närradion.....	11
5	Tillståndshavarkretsen	12
6	Sändningstider och avgifter	14
7	Sändningsmöjligheter och sändningsområden.....	18
8	Programregler	20
9	Reklam och risken för kommersialism	25
10	Närradioföreningarnas ställning och sändningsrätt	26
11	Utvecklingen inom medierna.....	28
11.1	Rådet för mångfald inom massmedierna.....	28
11.2	Uppdrag att följa utvecklingen inom medierna.....	28
12	Kostnader	30
12.1	Närradion.....	30
12.2	Utvecklingen inom medierna	30
13	Författningskommentar.....	31
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Den lokala radion (SOU 1996:176) i de delar den berör närradion	36
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag vad gäller närradio	39
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser (SOU 1996:176).....	44
Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag	45
Bilaga 5	Lagrådets yttrande	50
	Utdrag ur protokoll vid regeringsammanträde den 26 februari 1998	51

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844),
2. godkänner vad regeringen föreslår om Radio- och TV-verkets uppgifter (avsnitt 11.2).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844)

Härigenom föreskrivs i fråga om radio- och TV-lagen (1996:844)
dels att 4 kap. 2–4 §§, 6 kap. 6 §, 10 kap. 9 och 10 §§ samt 11 kap. 3 §
skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 9 kap. 9 §, av följande
lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap. 2 §

Om en sammanslutning som kan få tillstånd enligt 4 § så önskar och det är tekniskt möjligt, skall det finnas en möjlighet att sända närradio-program i en kommun. Om det finns särskilda skäl får det samtidigt sändas mer än ett närradioprogram i kommunen.

Sändningsområden för närradio skall *ha en diameter på cirka tio kilometer*. Radio- och TV-verket får *i särskilda fall* besluta om större sändningsområden. Utanför storstadsområdena bör det eftersträvas att sändningarna kan tas emot i hela kommunen.

Sändningsområden för närradio skall *omfatta högst en kommun*. Utanför storstadsområdena bör det eftersträvas att sändningarna kan tas emot i hela kommunen. Radio- och TV-verket får *om det finns synnerliga skäl* besluta om större sändningsområden *än en kommun*.

3 §

Radio- och TV-verket bestämmer vilka som får sända närradio och under vilken tid sändningarna får ske.

Radio- och TV-verket bestämmer vilka som får sända närradio.

Tillstånd att sända närradio gäller för viss tid.

Sändningstiden skall så långt det är möjligt fördelas enligt de sökandes önskemål. Om deras önskemål inte kan förenas, skall förtur ges åt den sökande som bedöms ha störst intresse av att få sända vid en viss tidpunkt. Beslut om sändningstid gäller tills vidare, dock längst för ett år. Radio- och TV-verket får ompröva ett beslut om fördelning av sändningstid, om det finns särskilda skäl.

Om tillståndshavarna inte kan enas om fördelningen av sändningstid, bestämmer Radio- och TV-verket sändningstiderna. Det samma gäller om en tillståndshavare begär att verket skall fastställa sändningsschemat i sin helhet. Den tillståndshavare som bedöms ha störst intresse av att sända vid en viss tidpunkt skall ges förtur. Radio- och TV-verkets beslut om sändningstid gäller tills nytt beslut fattas av verket eller en tillståndshavare eller närradioförening skriftligen underrättar verket om att tillståndshavarna enats om annan sändningstid.

4 §

Ett tillstånd att sända närradio kan ges endast till följande juridiska personer:

1. Lokala ideella föreningar som bedriver verksamhet inom sändningsområdet.

2. Lokala ideella föreningar som har bildats för att i närradio sända program som ett led i den verksamhet som en riksorganisation bedriver inom sändningsområdet.

3. Församlingar inom Svenska kyrkan.

4. Obligatoriska sammanslutningar av studerande vid universitet och högskolor.

5. Sammanslutningar av flera tillståndshavare i ett sändningsområde för gemensamma närradioändamål (närradioföreningar).

1. Lokala ideella föreningar som har bildats för att sända program i närradion eller som bedriver annan verksamhet inom sändningsområdet.

2. Församlingar och kyrkliga samfälligheter inom Svenska kyrkan.

3. Obligatoriska sammanslutningar av studerande vid universitet och högskolor.

4. Sammanslutningar av flera tillståndshavare i ett sändningsområde för gemensamma närradioändamål (närradioföreningar).

Lokala ideella föreningar som avses i 1 och 2 får meddelas tillstånd att sända närradio endast om föreningsverksamheten har bedrivits i sändningsområdet i minst ett år före dagen för ansökan om tillstånd. Om det finns särskilda skäl får ett tillstånd ändå meddelas.

6 kap.

6 §

I närradio får det endast sändas program som har framställts särskilt för den egna verksamheten. *I enstaka fall får det dock förekomma sändningar som inte framställts enbart för den egna verksamheten, om de är av särskilt intresse för tillståndshavarens medlemmar.*

I närradio får det endast sändas program som har framställts särskilt för den egna verksamheten.

Under högst tio timmar per månad får dock en tillståndshavare sända program som inte framställts enbart för den egna verksamheten, om innehållet i sändningarna

- är av särskilt intresse för tillståndshavarens medlemmar,*
- främjar kunskap och bildning, eller*
- utgör upptagningar av lokala kulturella tillställningar.*

9 kap.

9 §

Om Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket eller Konsumentombudsmannen begär det, skall den som fått tillstånd att sända närradio lämna upplysning om sina sändningstider.

Granskningsnämnden kan också begära upplysning om i vilken omfattning tillståndshavaren har sänt program som avses i 6 kap. 6 § andra stycket.

10 kap.

9 §

Prop. 1997/98:77

Bilaga 1

Den som åsidosätter de bestämmelser som anges i denna paragraf får föreläggas att följa bestämmelserna. Ett föreläggande får förenas med vite. Detta gäller bestämmelser om

1. närradiosändningarnas innehåll (6 kap. 6 och 7 §§),
2. beteckningar (6 kap. 9 §),
3. sändningsplikt eller skyldighet att tillhandahålla kanal för lokala kabelsändarföretag (8 kap. 1, 2 och 4 §§),
4. skyldighet att lämna vissa upplysningar till Radio- och TV-verket (9 kap. 4–7 §§), *eller*
5. skyldighet att lämna inspelning (9 kap. 8 §).

4. skyldighet att lämna vissa upplysningar till Radio- och TV-verket (9 kap. 4–7 §§),

5. skyldighet att lämna inspelning (9 kap. 8 §),

6. *skyldighet att lämna upplysning om sändningstider i närradio (9 kap. 9 § första stycket), eller*

7. *skyldighet att lämna upplysningar om programinnehåll (9 kap. 9 § andra stycket).*

Föreläggande enligt första stycket 1, 2 och 5 får meddelas av Granskningsnämnden för radio och TV. Föreläggande enligt första stycket 3–5 får meddelas av Radio- och TV-verket. Föreläggande enligt första stycket 5 får även meddelas av Konsumentombudsmannen.

Föreläggande enligt första stycket 1, 2 och 5–7 får meddelas av Granskningsnämnden för radio och TV. Föreläggande enligt första stycket 3–6 får meddelas av Radio- och TV-verket. Föreläggande enligt första stycket 5 och 6 får även meddelas av Konsumentombudsmannen.

10 §

Radio och TV-verket får i föreläggande förbjuda *någon* att överträda beslut om sändningstid i närradion eller att låta någon annan *i sitt ställe* utnyttja *sådan sändningstid*. Föreläggandet får förenas med vite.

Radio- och TV-verket får i föreläggande förbjuda *tillståndshavare* att överträda beslut om sändningstid i närradion *som meddelats av verket* eller att låta någon annan utnyttja *tillståndshavarens sändningsrätt*. Föreläggandet får förenas med vite.

**11 kap.
3 §**

Prop. 1997/98:77
Bilaga 1

Ett tillstånd att sända närradio får återkallas om tillståndshavaren

1. inte längre uppfyller kraven enligt 4 kap. 4 §,

2. inte utnyttjat rätten att sända närradio under tre på varandra följande månader, *eller*

3. *inte har betalat avgift i ett ärende om närradio inom föreskriven tid, och har förelagts att betala den vid påföljd att tillståndet annars kan återkallas.*

Tillstånd att sända närradio får också återkallas om domstol funnit att ett program innefattat ett yttrandefrihetsbrott som innebär ett allvarligt missbruk av yttrandefriheten.

Ett tillstånd att sända närradio får återkallas om tillståndshavaren

1. inte längre uppfyller kraven enligt 4 kap. 4 §, *eller*

2. inte utnyttjat rätten att sända närradio under tre på varandra följande månader.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om sändningstider som har beslutats av Radio- och TV-verket före den 1 juli 1998. Bestämmelsen i 11 kap. 3 § första stycket 3 gäller fortfarande i fråga om avgifter som avser sändningar som sker före den 1 juli 1998.

3 Ärendet och dess beredning

Den 28 september 1995 beslutade regeringen om direktiv till en kommitté med uppdrag att lägga fram förslag om ändrade regler för lokala ljudradiosändningar (dir. 1995:123). Kommittén fick där i uppgift att förbättra möjligheterna att förverkliga de ursprungliga intentionerna i fråga om lokalradions mångfald och lokala förankring samt möjliggöra att närradion utvecklas till en livskraftig radio med lokal anknytning och demokratisk förankring. Kommittén antog namnet Lokal- och närradiokommittén (Ku 1995:04).

Lokal- och närradiokommittén överlämnade i november 1996 betänkandet *Den lokala radion* (SOU 1996:176). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Kommitténs lagtextförslag finns i *bilaga 2*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning över remissyttrandena finns tillgänglig i Kulturdepartementet (dnr Ku 96/2358/RTV).

Flertalet remissinstanser har riktat stark kritik mot kommitténs förslag till ändrade regler för *lokalradion*. Kommitténs förslag i den delen kunde därför inte genomföras. Regeringen uppdrog genom beslut den 27 november 1997 åt en särskild utredare att lägga fram förslag om hur villkoren för den kommersiella lokalradion skall vara utformade för att målen för statens insatser på massmedieområdet skall uppfyllas (dir. 1997:138). Uppdraget skall redovisas senast den 1 december 1998.

Regeringen lägger nu fram sitt förslag till förändringar i reglerna om *närradio* som bygger på lokal- och närradiokommitténs förslag.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 29 januari 1998 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 4*.

Lagrådet, vars yttrande finns i *bilaga 5*, har lämnat förslaget utan erinran. Viss redaktionell ändring har gjorts i förhållande till lagrådsremissens lagförslag.

4 Bakgrund

4.1 Närradions utveckling

Försöksverksamhet med närradio startade år 1979 och verksamheten permanentades den 1 januari 1986. Lagstiftarens intentioner för närradion var att den skulle fungera som ett språkrör för de lokala ideella föreningarna. En sändningsmöjlighet skulle finnas i varje kommun om föreningslivet önskade detta. I samband med att reglerna om lokalradio

trädde i kraft den 1 april 1993 förändrades reglerna för närradio. Sammanslutningar med tillstånd att sända närradio fick rätt att sända reklam och sponsrade program på i stort sett samma villkor som gällde för lokalradion. S.k. närradioföreningar, dvs. sammanslutningar av flera tillståndsinnehavare för gemensamma närradioändamål, fick dock inte rätt att sända reklam.

I närradion sänder för närvarande knappt 1 100 tillståndshavare ljudradioprogram. Antalet tillståndshavare har under de senaste åren minskat kraftigt. Tillbakagången anses framförallt bero på att flera tillståndshavare övergått till att sända kommersiell lokalradio. Sändningarna äger rum på ca 150 platser i landet. Radiosändarna är regelmässigt svaga och sändningsområdena inte större än den kommun där sändningarna äger rum. Undantagsvis förekommer det dock att två små kommuner fått utgöra ett sändningsområde.

4.2 Gällande rätt

Reglerna för närradioverksamhet fanns tidigare i närradiolagen (1982:459). Bestämmelserna överflyttades utan några större sakliga ändringar till radio- och TV-lagen (1996:844), som trädde i kraft den 1 december 1996.

Närradion är tänkt att vara en lokal förenings- eller åsiktsradio. Det är därför endast vissa sammanslutningar som kan få tillstånd att sända närradio, t.ex. vissa lokala ideella föreningar, församlingar inom svenska kyrkan, studentkårer och närradioföreningar (4 kap. 4 § radio- och TV-lagen). De ideella föreningarna skall vara juridiska personer och ha bedrivit verksamhet under minst ett år innan de kan beviljas tillstånd.

Enligt 4 kap. 2 § radio- och TV-lagen skall det finnas möjlighet att sända närradio i en kommun om en tillståndsberättigad sammanslutning så önskar och det är tekniskt möjligt. Om det finns särskilda skäl får det samtidigt finnas mer än en sändningsmöjlighet för närradio i kommunen. Sändningsområden för närradio skall ha en diameter på cirka tio kilometer. Radio- och TV-verket får dock i särskilda fall besluta om större sändningsområden. De flesta närradiosändningar kan tas emot i en hel kommun eller har en räckvidd som är större än tio kilometer i diameter.

Enligt 4 kap. 3 § radio- och TV-lagen bestämmer Radio- och TV-verket vilka som får sända närradio och under vilka tider sändningarna får äga rum. Tillstånd att sända närradio gäller för viss tid. Sändningstiden fördelas enligt tillståndshavarnas önskemål. Om dessa inte kan enas om fördelning av sändningstiderna beslutar verket vem som skall ges förtur. Besluten om sändningstid gäller tills vidare, dock högst ett år. Besluten kan omprövas om det finns särskilda skäl.

Avgift för närradiosändningar utgår enligt förordningen (1984:463) om avgifter i ärenden om närradio med 15 kronor för varje påbörjad timme. Avgifterna beräknas kvartalsvis i efterhand. Den som inte sänder reklam kan befrias från avgiften genom att i efterhand ge in en deklARATION om att reklam mot vederlag eller program mot betalning inte har sänts.

En sammanslutnings programutbud får inte innehålla material som inte har framställts enbart för den egna verksamheten (det s.k. riksförbudet). I

enstaka fall får det dock förekomma sändningar som inte framställts enbart för den egna verksamheten, om de är av särskilt intresse för tillståndshavarens medlemmar (6 kap. 6 §).

Sedan april 1993 är det tillåtet att sända reklam och sponsrade program i närradion. Radio- och TV-lagens bestämmelser om reklam och annan annonsering gäller även för närradion (7 kap. 1-3, 5, 8, 9 och 12 §§). Rätten att finansiera sändningarna med reklam gäller dock inte för närradioföreningar.

Närradioföreningar kan enligt 4 kap. 4 § första stycket radio- och TV-lagen erhålla sändningstillstånd. Närradioföreningar definieras i punkt 5 i den bestämmelsen som sammanslutningar av flera tillståndshavare i ett sändningsområde för gemensamma närradioändamål. På vissa orter saknas närradioförening och på några orter finns det två närradioföreningar.

Den sändningsrätt som en närradioförening kan utöva är begränsad. Enligt 6 kap. 6 § radio- och TV-lagen får en närradioförenings programutbud innehålla bl.a. uppgifter om program och programtider samt andra upplysningar om närradioverksamhet på orten, sändningar från evenemang av gemensamt intresse för tillståndshavarna på orten, information om kommunal verksamhet och provsändningar.

Granskningsnämnden för radio och TV har enligt 9 kap. 2 § radio- och TV-lagen tillsynen över att bestämmelserna om programinnehållet efterlevs.

4.3 Något om yttrandefrihetsbrott i närradion

Närradion är en åsiktsradio för en stor mängd sammanslutningar med sinsemellan olika uppfattningar. Det ligger således i sakens natur att innehållet i sändningarna av vissa kan uppfattas som kontroversiellt eller direkt stötande. Sveriges Närradioförbund har i likhet med andra branschorganisationer inom medieområdet antagit etiska regler för verksamheten. Närradions Riksorganisation har för närvarande inga särskilda etiska regler.

Möjligheten för staten att ingripa med straff är begränsad till vissa handlingar som hotar viktiga allmänna eller enskilda intressen. I fråga om radiosändningar gäller att s.k. yttrandefrihetsbrott, bl.a. hets mot folkgrupp, förtal och förolämpning, enligt 5 kap. 1 och 4 §§ yttrandefrihetsgrundlagen kan medföra i brottsbalken föreskrivna straff. För hets mot folkgrupp är straffet enligt 16 kap. 8 § brottsbalken böter eller fängelse i upp till två år beroende på graden av brottet. En särskild processordning tillämpas för yttrandefrihetsbrott. Justitiekanslern fungerar som åklagare och ansvarsfrågan prövas av domstol under medverkan av jury.

Enligt 11 kap. 3 § andra stycket och 4 § radio- och TV-lagen kan dessutom domstol återkalla sändningstillståndet för en tid upp till ett år om domstolen funnit att ett program innefattat ett allvarligt yttrandefrihetsbrott. Om synnerliga skäl föreligger kan återkallelse ske för en tid om högst fem år.

Inom närradion har sedan mitten av 1980-talet förekommit program som lett till fällande domar för yttrandefrihetsbrott. Det har rört sig om

både ansvar för förtal och hets mot folkgrupp. Målen har uppmärksamats stort i medierna men har varit tämligen få till antalet.

Prop. 1997/98:77
Bilaga 1

5 Tillståndshavarkretsen

Regeringens förslag: Rätten att sända närradio utvidgas till en större krets genom att tillstånd skall kunna ges även till lokala ideella föreningar som bildats för att sända närradio. Det nuvarande kravet på verksamhet på orten under minst ett år upphävs.

Kommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna ställer sig bakom förslagen. *Radio- och TV-verket* tillstyrker förslaget men påpekar att konstruktionen med tre typer av lokala ideella föreningar är otympligt och kan innebära tillämpningssvårigheter. Verket konstaterar att förslaget att tillstånd inte skall kunna ges till föreningar bestående av juridiska personer inte har getts lagstöd. Enligt verkets uppfattning bör en sådan begränsning inte införas. *Folkrörelsernas Medieforum* tillstyrker förslaget om utvidgning av den tillståndsberättigade kretsen under förutsättning att antingen riksförbudet behålls eller reklamförbudet återinförs. *Kristna Radionätet* menar att förslaget om utvidgning av tillståndshavarkretsen ger möjligheter till vidgad yttrandefrihet och livskraftigare närradio. Föreningen ställer sig även positiv till att Svenska Kyrkans samsälligheter ges sändningstillstånd. *STIM* tillstyrker förslaget att det skall bli möjligt att för närradioändamål bilda en förening som tillståndsinnehavare. *Handelshögskolans fakultet vid Göteborgs universitet* anser att förslaget att ge tillstånd till lokala ideella föreningar som bildats för att sända närradio är en angelägen förändring för att stärka närradion som lokal föreningsradio. *Närradions Riksorganisation (NRO)* konstaterar att förslaget om en utökad tillståndshavarkrets kan leda till konflikter om fördelning av sändningstider på orten.

Skälen för regeringens förslag: Ett av de ursprungliga syftena med närradion har varit att ge ideella föreningar möjlighet att sända radioprogram som ett led i sin vanliga verksamhet. Tillstånd att sända närradio kan enligt 4 kap. 4 § radio- och TV-lagen ges till lokala ideella föreningar som bedriver verksamhet inom sändningsområdet, lokala ideella föreningar som har bildats för att i närradio sända program som ett led i den verksamhet som en riksorganisation bedriver inom sändningsområdet, församlingar inom svenska kyrkan, obligatoriska sammanslutningar av studerande vid universitet och högskolor samt närradioföreningar. För att få tillstånd som ideell förening krävs att föreningens verksamhet bedrivits i sändningsområdet under minst ett år före ansökan om tillstånd.

Andra former av juridiska personer som bolag, stiftelser och ekonomiska föreningar kan inte få tillstånd att sända närradio. Begränsningen av tillståndshavarkretsen har varit betydelsefull för att värna idén om

närradion samt att göra avgränsningen mot den kommersiella lokalradion tydlig.

Tillståndshavarkretsens begränsning är dock en av de faktorer som medfört att intresset för att sända närradio har minskat under de senaste åren. Det utrymme som finns för närradiosändningar utnyttjas inte fullt ut. Till detta kommer att det traditionella föreningslivet har förlorat en del av sin forna betydelse. Detta gäller särskilt unga människor som i allt mindre utsträckning organiserar sig i ideella föreningar. På vissa orter finns ett stort intresse av att sända närradio men av personer som inte är berättigade att få tillstånd. En mängd närradioprogram sänds ut av personer eller organ som formellt inte har rätt att sända närradio. Det gäller exempelvis studerande vid gymnasieskolans medieutbildningar och arbetsmarknads- och ungdomsprojekt.

Enligt 3 kap. 2 § andra stycket yttrandefrihetsgrundlagen har det allmänna en skyldighet att se till att radiofrekvenserna tas i anspråk på ett sätt som leder till vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet. Yttrandefriheten skulle gagnas om tillståndshavarkretsen utökades genom att fler fick tillstånd att sända närradio. Ytterligare tillskott av sändningsberättigade skulle kunna vitalisera närradion och göra den mer attraktiv på den sändande orten. Det är angeläget att närradion ges möjlighet att även i framtiden kunna vara ett forum för debatt och meningsutbyte.

Regeringen anser i likhet med kommittén att dessa omständigheter talar för att fler sammanslutningar bör få rätt att sända närradio och att det inte är motiverat att behålla närradion som endast ett språkrör för det etablerade föreningslivet. Närradion bör även i fortsättningen vara förbehållen lokala ideella sammanslutningar. Regeringen anser att rätten att sända bör vidgas till en större krets genom att tillstånd skall kunna ges även till lokala ideella föreningar som inte bedriver annan verksamhet inom sändningsområdet.

En sådan förändring innebär att det blir möjligt för enskilda att bilda en ideell förening med syfte att sända radio. För tillstånd skall krävas att föreningen och dess medlemmar har lokal anknytning genom boende eller verksamhet. Vidare bör föreningen antingen ha en ideell målsättning, oavsett om näringsverksamhet utövas eller ej, eller främja sina medlemmars ekonomiska intressen men utan att utöva näringsverksamhet. En förening som har till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom ekonomisk verksamhet är en ekonomisk förening och får inte meddelas tillstånd. De formella förutsättningarna för att en förening skall vara rättskapabel och kunna inta ställning av självständig juridisk person, stadgar, styrelse m.m. skall vara uppfyllda. För tillstånd krävs att ansvarig utgivare är utsedd och att de krav som ställs på sådan enligt yttrandefrihetsgrundlagen är uppfyllda (4 kap. 5 § radio- och TV-lagen).

Kommittén har föreslagit att sammanslutningar där medlemskretsen består av juridiska personer inte bör beviljas tillstånd. Radio- och TV-verket anser att en sådan begränsning inte bör införas och att den, om den införs, kräver lagstöd. Som medlemmar i en ideell förening kan normalt, om inte annat sägs i föreningens stadgar, ingå fysiska eller juridiska personer. Regeringen anser inte att det finns något starkt skäl för en sådan

begränsning som kommittén föreslagit. Det är dessutom inte rimligt att i samband med denna utvidgning av tillståndshavarkretsen föreslå en inskränkning som skulle kunna innebära att en del av nuvarande tillståndshavare inte skulle få sina tillstånd förlängda.

Nuvarande kategorier av tillståndshavare bör även i fortsättningen kunna erhålla tillstånd för att bedriva närradiosändningar som en del av sin hela verksamhet. Inget hindrar emellertid en sådan sammanslutnings medlemmar från att bilda och utöva närradioverksamheten i en ideell förening inriktad på närradiosändningar om det skulle finnas lämpligare.

Det krav som för närvarande finns på ettårig verksamhet på orten bör tas bort eftersom det inte är förenligt med tanken att en ideell förening skall kunna bildas i avsikt att sända närradio.

Regeringen är medveten om att en förändring av tillståndshavarkretsen medför en viss risk för kommersialisering av närradion. Det kan bli enklare för någon som enbart har ett ekonomiskt intresse att sända närradio. Erfarenheter från gällande regler har visat att det för närvarande inte finns några svårigheter för sådana intressenter i nuläget att via "samarbete" med tillståndsberättigade vinna tillträde till närradion. Dessutom är andra faktorer mer avgörande för risken för en kommersiell utveckling, främst reklamrättigheterna. Dessa argument talar mot att ekonomiska intressen skulle dra fördel av en förändring av tillståndskretsen.

Närradions riksorganisation har påpekat att en utökad tillståndshavarkrets kan leda till konflikter om fördelning av sändningstid. Med tanke på att det i dag finns ledig tid på nästan samtliga sändningsorter bör risken inte vara alltför stor för att efterfrågan på sändningstid överstiger utbudet.

Regeln om att församlingar i Svenska kyrkan skall ges tillstånd bör förändras så att också kyrkliga samfälligheter i Svenska kyrkan innefattas eftersom de ekonomiska förutsättningarna och beslutanderätten i de frågor som aktualiseras inte sällan finns hos samfälligheterna.

6 Sändningstider och avgifter

Regeringens förslag: Sändningstider i närradion skall i första hand fördelas genom frivilliga överenskommelser mellan tillståndshavarna. När tillståndshavarna inte kan enas skall Radio- och TV-verket besluta om fördelningen.

På begäran skall den enskilde tillståndshavaren lämna upplysning om sina sändningstider. En sådan begäran skall kunna förenas med vite.

Avgifterna för att sända närradio avskaffas.

Kommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget om en förenklad ordning för fastställande av sändningstider. Förslaget om att avskaffa avgifterna tillstyrks av alla remissinstanser. *Radio- och*

TV-verket påpekar att den av utredningen föreslagna möjligheten för verket att fastställa sändningsschemat i dess helhet, bör framgå av lag. *STIM* avstyrker nya regler för fastställande av sändningstider och förklarar att nuvarande ordning innebär en värdefull möjlighet för *STIM*:s del att hos myndighet vidimera tillståndshavarnas uppgifter. *Järva-Västerorts Närradioförening* och *Närradions Riksorganisation* anser att tidsbegränsningen av sändningsschemans giltighetstid till ett år är onödig eftersom tillståndshavarna på orten i de flesta fall själva kan avgöra hur länge ett schema skall gälla. *Närradions Riksorganisation* och *Järva-Västerorts Närradioförening* anser att tillstånden skall gälla tills vidare, inte viss tid som nu är fallet.

Skälen för regeringens förslag:

Tillstånd och sändningstider

Enligt 2 kap. 2 § andra stycket radio- och TV-lagen meddelar Radio- och TV-verket tillstånd att sända närradio. Sändningstillstånd beviljas alla sammanslutningar som uppfyller förutsättningarna för att få tillstånd. Lokal- och närradiokommittén föreslår att denna ordning skall behållas. Regeringen delar kommitténs uppfattning. Effektivitet och rättssäkerhet talar för att nuvarande ordning bör kvarstå oförändrad. Med en fortsatt tillståndsgivning till de enskilda sammanslutningarna skall reglerna om utgivare behållas oförändrade.

Däremot har för närradions del länge diskuterats möjligheten att decentralisera besluten om sändningstid till de lokala närradioföreningarna, dvs. de sammanslutningar för handhavande av gemensamma närradioändamål som på de flesta orter bildats av tillståndshavarna. Vid flera tillfällen har möjligheten att överlämna till närradioföreningar att besluta om sändningstidernas fördelning övervägts och avvisats (jfr exempelvis prop. 1984/85:145 s. 25–26 och SOU 1990:70 s. 162–165). Det har påpekats att det ställs stora krav på beslutsfattaren eftersom uppgiften i realiteten angår begränsning av informations- och yttrandefrihet. Praktiska problem har ansetts uppkomma eftersom den lagstiftning som reglerar myndigheters verksamhet, exempelvis förvaltningslagen och sekretesslagen, inte skulle gälla för närradioföreningens handläggning. Offentlighetsprincipen skulle inte vara tillämplig. Vidare har pekats på närradioföreningarnas stora antal, bräckliga juridiska form och att de själva som sändningsberättigade skulle kunna ha intressen i de ärenden som skulle prövas.

Dagens system innebär att Radio- och TV-verket måste fatta ett stort antal beslut i ärenden av förhållandevis okomplicerad natur. Verkets beslut om fördelning av sändningstider sker efter förslag av den lokala närradioföreningen och efter ett antal kontakter med föreningen och tillståndshavarna. Under året inträffar regelmässigt förändringar. Nya tillståndshavare tillkommer; andra avslutar sina sändningar; ändringar och byten av sändningstid äger rum; sändningsuppehåll förekommer osv. Alla sådana förändringar resulterar i nya beslut av verket, vilket upplevs av tillståndshavarna som tröttande och byråkratiskt.

Regeringen anser, i likhet med kommittén, att en enklare ordning för fördelning av sändningstider bör införas, som innebär att verket bara skall fatta beslut när det föreligger tvist mellan tillståndshavare om viss sändningstid.

De tidigare förslagen om att delegera beslutanderätt i ärenden om sändningstid till närradioföreningar har inte genomförts (prop. 1984/85:145, SOU 1990:70 s. 162-165). Med en ordning där fördelningen av sändningstid sker genom frivilliga överenskommelser utövas i praktiken ingen beslutanderätt. Fördelningen grundas på överenskommelser och närradioföreningen har en sammankallande och förslagsställande roll. Närradioföreningarnas del i överenskommelserna utgör inte myndighetsutövning eller är något yttrandefrihetsbegränsande beslut. Det möter således inga rättsliga hinder att låta tillståndshavarna själva fördela sändningstiden och avlasta verket de rutinmässiga besluten. Verkets uppgift kan begränsas till att fastställa sändningstider enbart när tillståndshavarna inte kan enas. En tillståndshavare kan med andra ord alltid begära att verket prövar hur sändningstid skall fördelas när motstridiga intressen på orten finns. Myndighetsbeslut om sändningstider kan också krävas vid störningar, exempelvis när tillståndshavarna inte respekterar varandras tider samt när någon berörd tillståndshavare begär att verket skall fastställa sändningsschemat i sin helhet.

STIM har avstyrkt förslaget om ändrade regler för fördelning av sändningstider med motivet att med nuvarande system är det lättare för organisationen att kontrollera tillståndshavarnas uppgifter om sändningar. De eventuella besvär som kan uppstå för upphovsrättsorganisationerna att kontrollera tillståndshavarnas uppgifter är inte av den art att förslaget därför inte bör genomföras.

Lokal- och närradiokommittén föreslår att när Radio- och TV-verket skall besluta om fördelning av sändningstider skall fördelningen även fortsättningsvis ske enligt de principer som gäller i dag. Enligt nuvarande regler gäller Radio- och TV-verkets beslut om sändningstid tills vidare, dock längst ett år. Detsamma bör enligt kommittén gälla i det nya systemet. Kritik har anförts av några remissinstanser mot förslaget om tidsbegränsningen av sändningsschemans giltighetstid. Tidsbegränsningen blir nämligen lite märklig i och med att den bara gäller efter ett beslut av Radio- och TV-verket. Sändningstiderna fastställs i så fall för ett år när verket fattat beslutet och för helt andra tider när tillståndshavarna själva kommit överens. Påkallas sådana förändringar av sändningstiderna som tillståndshavarna normalt kan enas om strax efter Radio- och TV-verkets beslut, måste verket besluta om sändningstiderna på nytt eftersom det förra beslutet gäller under en bestämd tid. Det finns därför en risk för att verket måste fatta beslut om varje ändring av sändningstiderna på samma sätt som sker i dag. En bättre ordning är att Radio- och TV-verkets beslut endast gäller tills vidare och att tillståndshavarna, om de är överens, får besluta om förändringar och tillägg av verkets beslut. En sådan förändring av verkets beslut blir giltig först efter att tillståndshavarna eller närradioföreningen skriftligen underrettat verket om det nya schemat.

Det är viktigt för Radio- och TV-verket att veta vilka sändningstider de olika tillståndshavarna har, dels för egen del, dels för att kunna lämna upplysningar om sändningstider till allmänheten och andra myndigheter.

Skyldigheten bör kunna uppfyllas genom att närradioföreningen, om sådan finns, uppger verket om vilka sändningstider som tillståndshavarna har enats om. Närradioföreningar är dock inte obligatoriska sammanlutningar och skyldigheten att lämna upplysningar om de egna sändningarna måste ytterst åvila den enskilde tillståndshavaren. Regeringen förutsätter att närradioföreningen, om sådan finns, kommer att lämna upplysningar om sändningstider till Radio- och TV-verket. Skyldigheten skall dock ligga på de enskilda tillståndshavarna.

Det torde vara tillräckligt att en rapportering sker varje gång nya sändningsscheman bestäms. Det står, som tidigare nämnts, tillståndshavarna fritt att avgöra hur länge ett sändningsschema skall gälla.

En möjlighet att vid vite förelägga en tillståndshavare att lämna upplysningar om de egna sändningstiderna skall dock finnas. Även Granskningsnämnden för radio och TV och Konsumentombudsmannen bör kunna begära in sådana upplysningar vid vite eftersom myndigheterna har att övervaka vissa bestämmelsers tillämpning. Granskningsnämnden övervakar om sända program står i överensstämmelse med radio- och TV-lagen och de villkor som kan gälla för sändningarna och Konsumentverket övervakar bl.a. tillämpningen av vissa reklambestämmelser (7 kap. 3 §).

Avgifter

Lokal- och närradiokommittén har föreslagit att avgifterna för närradiosändningar skall avskaffas. Ett skäl som vanligen anförs för att avgiftsbelägga närradiosändningar är att det principiellt är betänkligt att reklamsändande närradiostationer skall vara fria från avgifter medan lokalradiotillståndshavarnas koncessionsavgifter är höga. I praktiken har det emellertid visat sig att något verkligt konkurrensförhållande inte föreligger och att det är ovanligt att de som är ansvariga för sändningarna använder närradion som en avgiftsfri kommersiell lokalradio.

För den som inte sänder reklam är avgiften indirekt redan avskaffad eftersom det är möjligt att erhålla avgiftsbefrielse. Allt färre sänder reklam i närradion. Statens intäkter har sjunkit konstant, från ca 4 miljoner kronor för år 1993 till under 2 miljoner kronor för år 1996. Eftersom Radio- och TV-verkets kostnad för hanteringen är avsevärd, ca 300 000 kronor per år, blir det överskott som statsfinansiellt motiverar uttaget allt mindre. I nuvarande system bör även de många reklamfria tillståndshavarnas arbete med att söka befrielse från avgifterna noteras. Som indirekt finansieringskälla är det krympande överskottet dessutom helt marginellt i förhållande till de årliga koncessionsavgifter på flera hundra miljoner kronor som erhålls från lokalradiotillståndshavarna och TV4. Närradions ställning av ideell radio med ansträngd ekonomi samt remissinstansernas påpekande att slopandet av avgifterna är en angelägen förändring för att stärka närradion som föreningsradio utgör ytterligare anledning att avskaffa avgifterna.

Regeringen anser därför i likhet med kommittén att avgifter inte längre bör tas ut för närradiosändningar.

Regeringens förslag: Radio- och TV-verket skall, om det finns synnerliga skäl, kunna tillåta sändningsområden som är större än en kommun.

Regeringens bedömning: Kommitténs förslag om att tillåta flera sändningsmöjligheter för närradion i en kommun, genomförs inte.

Kommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Kommittén föreslog dessutom att möjligheterna att medge undantag från principen om endast en sändningsmöjlighet per kommun skulle ökas.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna t.ex. *Teracom AB*, *Statens Invandrarverk*, *Kristna Radionätet*, *Närradions Riksorganisation (NRO)* och *Filadelfiaförsamlingen i Stockholm* tillstyrker förslaget om större sändningsområden. Kommitténs förslag om flera sändningsmöjligheter har endast berörts av ett fåtal instanser.

Radio- och TV-verket anför att endast en formell ansökan om ytterligare sändningsmöjligheter i en kommun har inkommit under det senaste året. *Teracom AB* konstaterar att det i många glesbygdskommuner skulle, om tekniska förutsättningar finns, kunna underlätta betydligt om en gemensam sändare får användas för täckning av en större yta än en viss kommuns. *Statens Invandrarverk* har liknande synpunkter.

NRO anser att dagens gränser för sändningsområdena är otidsenliga och är av uppfattningen att sändningsområden generellt skall omfatta hela kommunen. NRO ser fram emot att fler frekvenser ställs till närradions förfogande men anser att det är en brist att kommittén inte nämnt DAB, digital ljudradio, som en möjlighet också för närradion. *Karlstad Närradioförening* framhåller att möjligheten till att samsända på flera sändare i form av en regional radio utgör en stor möjlighet för den nya programtyp, "Kunskapsradion", som föreningen för tillfället utvecklar. *Högskolan i Karlstad* och *Hälsohögskolan i Värmland* stöder tanken att låta Kunskapsradion sända över hela länet som ett försöksprojekt. *Filadelfiaförsamlingen i Stockholm* betonar behovet av större sändningsområden för närradion, i synnerhet i storstadsområden. *Karlstad Närradioförening* anser att effekten på närradions sändare bör höjas där det är möjligt för att möjliggöra en större spridning av sändningarna och samtidigt ge bättre ljudkvalitet åt sändningarna.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Sändningsområdenas storlek är begränsade. Syftet har varit att värna om närradions lokala prägel. Den geografiska begränsningen har även motverkat en kommersialisering av närradion. Behovet av att göra skillnaden tydlig i förhållande till den kommersiella lokalradion har blivit större i och med att närradion getts möjlighet att sända annonser. Med tiden har begränsningen av sändningsområdena kommit till uttryck på olika sätt. Ursprungligen definierades området genom att sändarna skulle ha en effekt på tio watt. Enligt 4 kap. 2 § andra stycket radio- och TV-lagen skall sändningsområden för närradio ha en diameter på cirka tio kilometer, dock med rätt för Radio- och TV-verket att vid särskilda fall besluta om

större områden. Vidare sägs att det bör eftersträvas att sändningarna utanför storstadsområdena skall kunna tas emot i hela kommunen. På senare år har det utvecklats en praxis där sändarna tillåtits bli kommuntäckande. Av de cirka 150 sändningsmöjligheter som finns på cirka 142 orter har tolv en täckning på högst tio km, 48 kommuntäckning och resten av sändningsmöjligheterna större täckning än en diameter på tio km men mindre än en kommun. De tillståndshavare som ansökt om kommuntäckning har oftast medgivits detta. För vissa av dem har tillstånd att använda sändaren på ett så stort område inte kunna beviljas av Post- och telestyrelsen, t.ex. eftersom sändningarna stört andra sändningar. Även om Radio- och TV-verket tillåter ett visst sändningsområde förutsätter det godkännande från Post- och telestyrelsen angående sändarna.

Huvudregeln om sändningsområdenas storlek stämmer inte helt överens med de faktiska förhållandena. Regeringen anser därför att bestämmelsen bör anpassas till nuvarande praxis så att sändningsområdena för närradio kan vara allt från en diameter på cirka tio km till kommuntäckning.

I vissa kommuner med en liten befolkning har det visat sig vara svårt att få organisationer tillräckligt intresserade för att sända närradio. Kostnaderna har ibland blivit alltför stora med hänsyn till det potentiella antalet lyssnare. Förslaget om att förändra reglerna om vilka som kan få tillstånd att sända närradio kan bidra till att förbättra förutsättningarna i befolkningsglesa kommuner men kommer troligtvis inte att vara avgörande. Det bör därför vara möjligt för Radio- och TV-verket att undantagsvis tillåta sändningsområden som är större än en kommun. En förutsättning för detta är att antalet organisationer inom en kommun är mycket litet samt att föreningarna själva enbart kan erbjuda ett begränsat antal sändningstimmar per vecka. Restriktiviteten i tillämpningen bör understrykas genom att det skall krävas synnerliga skäl för att ett sändningsområde större än en kommun skall tillåtas.

Enligt 3 kap. 2 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen skall det finnas möjlighet för sammanslutningar att sända ljudradioprogram i lokala ljudradiosändningar i den utsträckning som tillgängliga radiofrekvenser medger. Principen har utmynnat i huvudregeln i 4 kap. 2 § radio- och TV-lagen som anger att det skall finnas en möjlighet att sända närradio i en kommun om det är tekniskt möjligt och det finns intresse för att sända närradio från en sammanslutning som uppfyller kriterierna för att få tillstånd. Med en sändningsmöjlighet avses sändningar på en viss frekvens i en och samma radiokanal. Om det finns särskilda skäl får det samtidigt sändas mer än ett närradioprogram i kommunen. Särskilda skäl för flera sändningsmöjligheter i en kommun kan föreligga t.ex. i kommuner med stor folkmängd eller kommuner med flera större tätorter (prop. 1992/93:70 s. 35 f.).

Kommittén har föreslagit att om det finns ett seriöst intresse för ideell radio som inte ryms inom sändningsmöjligheten i kommunen skall detta kunna utgöra skäl för ytterligare en sändningsmöjlighet också utanför de befolkningstäta storstadsområdena.

Ljudradiosändningar med digital teknik pågår i Sverige sedan hösten 1995. Det frekvensutrymme som har avsatts för digital ljudradio omfattar dels en rikstäckande frekvens, dels regionala frekvenser i nitton olika

områden. Varje frekvens har utrymme för omkring fem olika program. För närvarande sänder Sveriges Radio och Sveriges Utbildningsradio i den rikstäckande frekvensen i Stockholm, Göteborg, Skåne och Norrbotten. Sändningstillstånd för privata programföretag i den regionala frekvensen har utlysts i de tre förstnämnda områdena, men några tillstånd har ännu inte meddelats. Konsumentmottagare för digital ljudradio har ännu inte kommit ut på marknaden, men försäljningen beräknas starta under år 1998.

Regeringen har den 27 november 1997 beslutat om uppdrag till en särskild utredare att lägga fram förslag om de framtida villkoren för den kommersiella lokalradion. Utredaren skall bl.a. föreslå på vilket sätt den kommersiella lokalradios medverkan vid en introduktion av digitala ljudradiosändningar kan underlättas. Uppdraget skall redovisas senast den 1 december 1998.

Regeringen räknar med att den avvaktande hållning som privata programföretag har intagit till den digitala ljudradion snabbt kan förändras när det kommer ut mottagare på marknaden. I så fall torde det frekvensutrymme som för närvarande är avsett för digitala ljudradiosändningar inte räcka för att motsvara efterfrågan på sändningsmöjligheter, utan frekvenser i andra frekvensband kan behöva tas i anspråk. Om det i enlighet med kommitténs förslag blir lättare att få tillgång till flera sändningsmöjligheter för närradion kan införandet av digital ljudradio försvåras genom att flera frekvenser i det s.k. FM-bandet tas i anspråk för närradio. Någon större efterfrågan på flera sändningsmöjligheter i en kommun har hittills inte visats. Mot denna bakgrund anser regeringen att kommitténs förslag inte bör genomföras.

8 Programregler

Regeringens förslag: Förbudet mot sändning av centralproducerat programmaterial i närradio – det s.k. riksförbudet – behålls i princip. Det nuvarande undantaget från förbudet utvidgas dock till att gälla under högst tio timmar per månad för sändningar som främjar kunskap och bildning eller som utgör upptagningar av lokala kulturella tillställningar. Det utvidgade undantaget skall utvärderas efter två år.

Regeringens bedömning: Några krav på införande av etiska regler för programinnehållet i närradion föreslås inte.

Kommitténs förslag: Kommittén föreslår att riksförbudet behålls oförändrat. Frågan om ytterligare regler om programinnehåll berörs inte av kommittén.

Remissinstanserna: Utredningsförslaget tillstyrks av *Radio- och TV-verket*, som anser det nödvändigt att behålla riksförbudet för att närradion skall behålla sin lokala prägel även i fortsättningen. Förslaget avvisas av *Industriförbundet* och *Närradios Riksorganisation (NRO)*.

NRO anser att ett helt borttaget riksförbud skulle leda till att utbytet av program mellan föreningar i olika landsdelar ökar, vilket i sin tur innebär att kvaliteten på närradioprogrammen väsentligt skulle förbättras. NRO anser att försöksverksamhet med avskaffat riksförbud bör bedrivas under två år.

Kristna Radionätet (KRN) anser att riksförbudet diskuteras ytligt och missvisande. KRN redovisar hur skrivningarna om riksförbudet i den nya radio- och TV-lagen samt i förarbetena till denna lag grundar sig på en felaktig praxis, och betonar att detta gör att lagen måste ändras. KRN menar att det måste vara tillåtet för en förening att sända material som man upplever är viktigt att få förmedla till människor som står utanför organisationen. KRN påpekar att en sådan reglering sedan länge finns i Norge. Även *Järfälla Närradioförening* lämnar ett modifierat förslag till riksförbudet som innebär att sändning av material som ej är framställt för den egna verksamheten tillåts under en begränsad andel av den sändande föreningens totala sändningstid. *Filadelfiaförsamlingen i Stockholm* menar att med nuvarande sändningsområden är det viktigt med ett slopat riksförbud som kan vara enda möjligheten i glesbygd för en närradio med kvalitet. Enligt församlingen är det idag helt orealistiskt att tänka sig ett nätverk av närradiostationer med centralproducerade sändningar; däremot kan man mycket väl tänka sig ett utbyte av informationsprogram om riksförbudet slopas. *Karlstad Närradioförening* anser att ett utbyte av program inom regionen bör vara tillåtet. *Folkrörelsernas Medieforum* anser att riksförbudet kan tas bort om reklamförbudet återinförs.

Skälen för regeringens förslag och bedömning:

Förbud mot centralproducerat programmaterial

Enligt 6 kap. 6 § radio- och TV-lagen får det i närradio endast sändas program som har framställts särskilt för den egna verksamheten. Undantag från denna bestämmelse, som brukar benämnas riksförbudet, får dock förekomma i enstaka fall om sändningarna är av särskilt intresse för tillståndshavarnas medlemmar. Tidigare fanns riksförbudet i 11 § första stycket närradiolagen (1982:459). Då uttrycktes bestämmelsen så att en sammanslutnings programutbud inte får, annat än i begränsad omfattning, innehålla material som inte har framställts för den egna verksamheten. I samband med att närradioreglerna fördes över till radio- och TV-lagen uttrycktes undantaget från riksförbudet tydligare, utan att någon saklig förändring var avsedd (prop. 1995/96:160 s. 105, 174).

Bestämmelsen som funnits sedan närradions start har tillkommit för att motverka nätverkssändningar. Redan under den första försöksverksamheten med närradio i slutet av 1970-talet konstaterades att det förekommit tendenser till att utnyttja närradiosändarna dels för att distribuera centralt producerade program, dels för samtidig sändning av samma program över sammankopplade sändare. Att producera sitt eget material har ansetts vara grundläggande för närradions idé, liksom att närradion skall sända lokala program.

Avsikten med det ursprungliga riksförbudet var dock inte att förbjuda varje program som saknar anknytning till sändningsorten eller enstaka program som producerats av t.ex. en riksorganisation med lokalavdelning på sändningsorten. I begränsad omfattning fick därför annat material sändas. Exempel på situationer där centralproducerat material kan tillåtas är inför politiska val eller folknykterhetens dag och i samband med folk-rörelsejubileum, samfundskonferenser eller årsstämmor inom idrottsförbund (prop. 1981/82:127, bet. 1981/82:KrU29, rskr. 181/82:362). I motiven angavs särskilt att olika invandrarorganisationer kan ha behov av att producera program centralt för sändning över flera närradiosändare och att en sådan central produktion med hänsyn till organisationernas speciella uppgifter bör vara tillåten (prop. s. 23).

Tillsynsmyndigheternas praxis pekar på att bestämmelsen har tillämpats restriktivt. Detta framgick inte helt tydligt av den ursprungliga lagtexten. Regeringen föreslog därför i samband med att bestämmelsen överfördes till radio- och TV-lagen att den restriktiva tillämpningen bättre skulle komma till uttryck i lagtexten (prop. 1995/96:160 s. 105 f.). I motiven angavs att alla matcher i årets ishockeyserie inte kan vara enstaka fall. Att det skall vara fråga om sändningar av särskilt intresse för medlemmarna innebär att sändningen typiskt sett skall vara intressant för medlemmar i föreningar av aktuellt slag (prop. s. 174).

Regeringsrätten har, vid tillämpning av riksförbudets undantag i dess förra lydelse, förklarat att nyhetssändningar från TT åtta gånger om dagen under vardagar skett i begränsad omfattning och inte strider mot riksförbudet (mål 1822-1995, dom 1996-11-21). Granskningsnämnden fann vid tillämpning av den nya lydelsen av bestämmelsen i 6 kap. 6 § radio- och TV-lagen att sändningar av TT-nyheter nio gånger per dygn fem dagar i veckan stred mot riksförbudet (SB 358/97).

Förutom att riksförbudet har medfört tillämpningsproblem så har det även varit omdiskuterat. Det kan ur yttrandefrihetsrättslig synpunkt kritiseras att tillståndshavarna inte fritt får välja vilket material de vill sända. Kritiken mot bestämmelsen är också massiv från utövarnas sida. Remissvaren visar att användarna har likartade synpunkter på förbudet. Regeringen anser dock att riksförbudet utgör en nödvändig avgränsning mot lokalradion och kommersialismen. Det är en garanti för att närradion verkligen blir den lokala radio som den är avsedd att vara. Att upphäva förbudet medför en viss risk för att kommersiella intressen tar över eller att centrala organisationer kan komma att via sina lokala medlemmar nyttja närradion för centralt producerade sändningar. Förbudet innebär dock att även icke-kommersiella sändningar med vällovliga syften drabbas. Remissinstansernas invändningar visar dessutom att det finns ett stort behov av att vid särskilda tillfällen kunna göra avsteg från regeln.

Mot bakgrund av det som anförts anser regeringen att riksförbudet i princip skall behållas men i syfte att ytterligare förbättra närradions möjlighet att vara en livskraftig radio bör möjligheterna till undantag från förbudet utvidgas något. Syftet med en utvidgning av undantaget är att göra det möjligt för tillståndshavarna att i viss omfattning kunna utbyta material som kan stimulera till kunskapsutveckling och kulturellt utbyte. En sådan utvidgning bör avse centralproducerat material av kunskaps- eller bildningskaraktär eller som ursprungligen utgör en upptagning av ett

lokalt kulturellt evenemang och som det finns intresse av att sända i andra delar av landet. Material som bör få sändas är program som främjar lyssnarnas intresse av fördjupad kunskap och bildning. Exempel på ett sådant innehåll kan vara föreläsningar från högskolor, nyhetssändningar, samhälls- eller debattprogram. Program från lokala kulturella tillställningar kan t.ex. innehålla upptagningar från konserter, teaterföreställningar, gudstjänster eller poesidagar som anknyter till den sammanslutning som låtit göra upptagningen. Tanken är att programmen skall spegla kulturella tillställningar i den region i landet där de spelats in. Eftersom syftet med förändringen är att inspirera till utbyte och spridning av sådana ljudupptagningar får upptagningen därefter återutsändas av andra tillståndshavare. Den kommersiella lokalradion domineras till stor del av program där modern musik på skiva spelas blandat med kommentarer om exempelvis lokala evenemang, trafikupplysning eller tävlingar där lyssnarna deltar. Program av den här typen är redan rikt representerade i etern varför undantaget inte bör omfatta program med sådant innehåll.

Eftersom riksförbudet fortfarande utgör huvudregeln för närradions programinnehåll och för att göra avgränsningen mot den kommersiella lokalradion tydlig får inte sändningar som innehåller centralproducerat material pågå mer än ett fåtal timmar av en tillståndshavares sammanlagda sändningstid. Enligt uppgift från Radio- och TV-verket sände varje tillståndshavare i närradion program i genomsnitt 11 - 13 timmar per vecka under tiden den 1 januari 1996 - den 1 juli 1997. Det finns föreningar som endast sänder program under ett fåtal timmar per vecka och andra som sänder flera timmar per dag. Regeringen anser att sändningar med centralproducerat material under högst tio timmar per månad kan godtas för varje tillståndshavare.

Det nu gällande undantaget att centralproducerat material i viss omfattning får sändas om sändningarna är av särskilt intresse för tillståndshavarnas medlemmar kvarstår oförändrat.

Utvidgningen av undantagsregeln kan förväntas innebära mycket arbete för Granskningsnämnden för radio och TV att i efterhand granska om tillståndshavaren har uppfyllt kraven enligt den nya undantagsregeln. Nämndens arbete med granskning av närradion bör därför ges särskild uppmärksamhet.

En utvidgning av undantaget från riksförbudet innebär självfallet en viss risk för en kommersialisering av närradion. Därför bör bestämmelsen utvärderas efter en tid. Om utvärderingen visar att de nya bestämmelserna har missbrukats eller att gränsen mot den kommersiella lokalradion har blivit otydlig bör det övervägas en återgång till nuvarande ordning. Regeringen avser att uppdra åt Granskningsnämnden för radio och TV att efter två år redovisa en utvärdering av den nya bestämmelsen. Arbetet bör involvera, i den mån det är möjligt, närradioföreningarna i syfte att underlätta utvärderingen. Det är också angeläget att de sändande föreningarnas erfarenheter av de nya reglerna tas till vara. I utvärderingen skall ingå en redovisning av resultaten från nämndens granskningar av närradiosändningar där regeln har tillämpats.

Sändningstillstånd som meddelas av regeringen får förenas med ett antal i radio- och TV-lagen preciserade villkor för sändningsrätten (3 kap. 1 - 4 §§). Detta gäller både TV-sändningar, ljudradiosändningar till hela landet och digital ljudradio. Villkor som får ställas är bl.a. att sändningsrätten skall utövas opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet skall råda i etern samt att i programverksamheten respektera den enskildes privatliv. Public service-företagen samt TV4 har sådana villkor i sina sändningstillstånd.

Opartiskhetskravet tar sikte på bl.a. ensidig behandling av ämne eller händelse eller värderande uttalande av programledare eller liknande medverkande. Saklighetskravet innebär att uppgifter och påståenden skall vara sanna. Hit hör även skyldigheten att kontrollera sakuppgifternas vederhäftighet före offentliggörandet. Hänvisningen till yttrande- och informationsfriheten innebär att denna frihet bör vara så vidsträckt som kravet på opartiskhet och saklighet medger (prop. 1977/78:91 s. 229).

Opartiskhet och saklighet hänger nära samman med genmäle och beriktigande. Skillnaden mellan genmäle och beriktigande är att beriktigande avser fakta och sakuppgifter vilket anknyter till kravet på saklighet medan genmäle avser angrepp mot åsikter eller person vilket anknyter till kravet på opartiskhet (prop. 1977/78:91 s. 144).

Villkoret om att respektera den enskildes privatliv är avsett att ge ett integritetsskydd. Undantag från integritetsskyddet kan ibland gälla för s.k. offentliga personer; allmänintresset kan då motivera att visst intrång sker.

Radio- och TV-lagens bestämmelser om satellit-, kabel- och närradiosändningar innehåller inga krav om saklighet, opartiskhet eller skydd för den enskildes privatliv. Detsamma gäller för lokalradion. Krav på beriktigande kan ställas på uppgifter i TV-program, när det är befogat (6 kap. 3 §). För när- eller lokalradion finns ingen motsvarande bestämmelse.

Pressen har etiska regler som anknyter till saklighetskravet och till skydd för den enskilde.

I propositionen om radions och televisionens fortsatta verksamhet (prop. 1977/78:91 s. 224) anfördes att det var givet att de närradiosändande sammanslutningarna borde ålägga sig krav på kontroll av sakuppgifter, skydd för personlig integritet och att lämna beriktigande av felaktiga sakuppgifter, även om inga bindande etiska regler föreskrevs för närradions del. Under början av 1980-talet höjdes röster med krav på etiska regler för närradion. I propositionen om närradioverksamhet (prop. 1981/82:127 s. 16 f) konstaterades att etiska regler om programverksamheten behövs, men föredragande departementschefen ansåg att behovet av etiska regler tillgodoses bäst på sikt genom att de sändande sammanslutningarna sinsemellan träffar överenskommelser på i princip samma sätt som pressen har gjort.

Vid permanentandet av närradion föreslog närradiokommittén att det skulle införas en bestämmelse i lagen om att en sammanslutning inte får sända program som kränker principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. Sanktionen mot bestämmelsen var återkallelse av tillståndet. Kritik framfördes dock av de juri-

diska instanserna, främst mot sanktionen av bestämmelsen. Förslaget ledde därför inte till lagstiftning (prop. 1984/85:145 s. 10). I samma proposition ansågs att närradiosändningarnas innehåll inte borde regleras ytterligare. Den frihet som föreningarna har att själva utforma innehållet i sina sändningar grundar sig på jämförelser med tidningar och tidskrifter. Det antecknades där att närradioföreningarnas riksorganisation, Sveriges Närradioförbund, antagit etiska regler för verksamheten och tillsatt en etisk nämnd för att övervaka reglernas efterlevnad. Förbundet har anslutit sig till pressens etiska regler.

Närradioförbundet organiserar för närvarande endast en del av närradioföreningarna. Många föreningar är medlemmar i Närradions Riksorganisation, som bildades den 2 juni 1996. Kristna Radionätet organiserar även många sammanslutningar som sänder kristen radio. Närradioförbundets etiska riktlinjer gäller för dess medlemmar men den etiska nämnden finns inte längre kvar. De andra organisationerna har för närvarande inga aktuella etiska regler.

Frågan om bindande etiska regler för närradion har diskuterats sedan de första sändningarna i radioformen inleddes. Det har dock tidigare betonats att det är viktigt att föreningarna på samma sätt som pressen själva kan ta ansvar för verksamhetens etiska regler. Sådana regler har utarbetats av en riksorganisation men någon uppföljning och prövning av eventuella överträdelser sker för närvarande inte.

Regeringen anser att etiska regler behövs för närradions programverksamhet. Det förekommer inslag i etern som visar på bristande respekt för privatlivet och fientlig inställning till vissa befolkningsgrupper. Om inte tillståndshavarna själva genom sina föreningar eller riksorganisationer kan utarbeta etiska regler och ett effektivt system som kan övervaka reglernas efterlevnad måste regeringen överväga att komplettera bestämmelserna om programinnehåll i radio- och TV-lagen. Enligt uppgift från Närradions Riksorganisation pågår ett arbete att komma överens om etiska regler för föreningarnas programverksamhet.

Liksom tidigare påpekats är det att föredra om närradioaktörerna själva kan svara för en självsanerande verksamhet utan ingrepp från statsmakten. Regeringen anser att det är lämpligt att avvakta riksorganisationernas eget arbete med etiska regler innan regeringen överväger ändringar i programreglerna.

Regeringen avser att i samband med utvärderingen av de ändrade bestämmelserna om egenproducerat material även presentera en analys av om ytterligare programregler om saklighet, skydd för privatlivet m.m. behövs.

9 Reklam och risken för kommersialism

Regeringens bedömning: Rätten att sända reklam och sponsrade program i närradion bör behållas.

Kommitténs bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Meningarna är delade om rättigheten att sända reklam och sponsrade program i närradion skall behållas. *Kristna Radionätet (KRN)* delar kommitténs syn att kommersialiseringen av närradion är bruten och att reklamen därför kan få vara kvar i närradion. *Närradions Riksorganisation* instämmer i förslaget om oförändrade regler. *Folkrörelsernas Medieforum* konstaterar att närradion inte har visat sig lämpad för en framgångsrik kommersiell verksamhet. Flera instanser, bl.a. *Göteborgs universitet*, *Svenska Journalistförbundet* och *KLYS*, anser att ett reklamförbud stämmer bäst överens med närradions roll som föreningsradio och skulle kunna innebära en friare närradio.

Skälen för regeringens bedömning: Rättigheten att sända reklam och använda sponsring infördes år 1993 för att ge tillståndshavarna möjlighet att finansiera sändningarna. De nya reglerna innebar en risk för användning av bulvaner och ett ökat spelrum för kommersiella intressen. Reklambestämmelserna innebar även en myndighetsgranskning av tillämpningen av bestämmelserna. Efter granskning har visserligen ett antal fällningar förekommit men några större problem tycks inte finnas. De tidigare problemen med kommersialiseringen av närradion har minskat kraftigt.

Det har ifrågasatts om det är lämpligt att tillåta reklam i närradion. Tillståndshavarna, både de som utnyttjar reklammöjligheterna och de som avstått från rätten, är starkt positiva till att möjligheten finns. Reklamen är även en betydelsefull del av finansieringen på de orter som bedriver en typ av närradio, en "ortsradio", som kanske är mer livskraftig än den traditionella föreningsradion. Visserligen kan det vara riktigt, såsom flera remissinstanser påpekat, att närradions karaktär av föreningsradio bäst behålls med ett reklamförbud. Samtidigt är det viktigt att föreningar som har ett intresse för att driva en livskraftig föreningsradio har valmöjligheten att använda reklam och sponsring som delfinansiering av sändningarna. Några andra starka skäl som talar för ett återinförande av reklamförbudet finns inte. Möjligheten att finansiera sändningarna med reklam infördes dessutom endast för några år sedan. Regeringen delar därför kommitténs slutsats att rätten att sända reklam och sponsrade program bör behållas i närradion.

10 Närradioföreningarnas ställning och sändningsrätt

<p>Regeringens bedömning: Närradioföreningarnas sändningsrätt bör även i fortsättningen vara begränsad.</p>
--

Kommitténs bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Meningarna är delade om närradioföreningarnas sändningsrätt. *Radio- och TV-verket* anser att det med beaktande av närradions syfte bör övervägas om denna sändningsrätt bör kvarstå, ens i begränsad form. *Kristna Radionätet* anser att närradioföreningens sändningsrätt bör utökas, men konstaterar också att detta får mindre betydelse i och med förslaget om sändningsrätt för föreningar som enbart bildats för att sända närradio. *Närradios Riksorganisation (NRO)* och *Karlstads Närradioförening* anser inte att närradioföreningarnas sändningsrätt skall begränsas. NRO framhåller att det framför allt i glesbygden kan vara av stort intresse för befolkningen att sändningstiden till fullo utnyttjas.

Skälen för regeringens bedömning: En närradioförening är enligt 4 kap. 4 § punkt 5 radio- och TV-lagen en sammanslutning av flera tillståndshavare i ett sändningsområde för gemensamma närradioändamål. Närradioföreningar kan erhålla sändningstillstånd men sändningsrätten är begränsad. Närradioföreningarna är bildade av de egentliga föreningarna för att sköta olika gemensamma angelägenheter. Deras främsta uppgifter är att företräda tillståndshavarna utåt, exempelvis vid tecknande av kontrakt rörande sändare, och att verka som ett demokratiskt organ i arbetet med överenskommelser om sändningstider m.m. Det har tidigare ansetts att dessa funktioner skulle riskera att störas om närradioföreningar själva tilläts bedriva egentlig programverksamhet (prop. 1984/85:145). Närradioföreningen skulle konkurrera om sändningstid med de övriga tillståndshavarna. Närradioföreningar har normalt inga egna intressen att företräda och är sammansatta av ledamöter från de olika tillståndshavarna. Den sändningsrätt de fått har begränsats till sändningar som fyller gemensamma syften. De viktigaste inslagen är i praktiken sändningar från kommunfullmäktige och s.k. slingsändningar som innebär att en information om verksamheten sänds när inga egentliga program förekommer. Närradioföreningarna är inte heller tillåtna att sända reklam eller sponsrade program.

Lokal- och närradiokommittén har föreslagit att begränsningen i närradioföreningarnas sändningsrätt behålls.

Närradioförbundet har önskat en förändring som tillåter närradioföreningarna att bedriva vanliga sändningar och bl.a. anfört att nuvarande regler är en olämplig begränsning av yttrandefriheten. Några remissinstanser har förordat en utökad sändningsrätt och andra en begränsad sådan.

Regeringen anser att de skäl som talar mot en utökad sändningsrätt är de argument om närradioföreningens roll som redovisats ovan och som framhållits i tidigare utredningar och lagmotiv. Med en förändrad sändningsrätt riskerar närradioföreningarnas viktiga funktion som representerande och verkställande organ att gå förlorad. Denna funktion blir extra viktig vid den förändring av sättet att fördela sändningstider som regeringen föreslår. Dessutom är det redan i dag möjligt för de intressen inom en närradioförening som vill bedriva verklig programverksamhet att göra det såsom en vanlig tillståndshavare och detta underlättas än mer av den utvidgning av kretsen av sändningsberättigade som föreslås. Begränsningen av närradioföreningarnas sändningsrätt bör därför behållas.

11.1 Rådet för mångfald inom massmedierna

Regeringen tillkallade den 2 februari 1995 ett råd med uppgift att överväga och föreslå åtgärder för att stärka mångfalden och motverka skadlig ägar- och maktkoncentration inom massmedierna (dir 1995:13). I uppdraget ingick även att följa utvecklingen av förhållanden som har betydelse för mångfalden och utreda behovet av lagstiftning och/eller andra åtgärder som kan begränsa skadlig koncentration av ägandet av massmedierna.

Rådet fick även i uppgift att beskriva och analysera konsekvenser för innehållet i massmedierna till följd av ägarförändringar. Den tekniska utvecklingens konsekvenser och möjligheter för massmedieutvecklingen skulle särskilt uppmärksammas. Rådet skulle även delta i den offentliga debatten om mångfald och maktkoncentration inom massmedierna. Slutligen fick även rådet i uppgift att följa den internationella utvecklingen, särskilt inom EU och Europarådet samt de nordiska länderna.

Rådets arbete skulle redovisas så att ställning till dess fortsatta verksamhet kunde tas senast i samband med 1998 års budgetproposition.

Rådet har publicerat en skriftserie "Arbetsdokument från rådet för mångfald inom massmedierna". Dokumenten är promemorior som bl.a. utgjort underlag för de förslag rådet haft för avsikt att lägga fram. I denna serie har 10 skrifter kommit ut. Ett delbetänkande har även lagts fram: Medieföretag i Sverige - ägande och strukturförändringar i press, radio och TV (SOU 1997:92). Rådet har även överlämnat ett förslag rörande vissa ändringar i presstödsreglerna till regeringen.

Rådet har haft kontinuerlig kontakt med organ som arbetar med mediekoncentration i de andra nordiska länderna samt inom Europarådet.

Rådet har även följt utvecklingen angående utarbetandet av ett eventuellt EG-direktiv om ägande av massmedier inom EU.

Regeringen har den 13 november 1997 beslutat om en kommitté med parlamentariskt inslag med uppgift att lägga fram förslag till lagstiftning för att slå vakt om mångfalden i svenska medier och motverka sådan ägar- och maktkoncentration inom massmedierna som kan skada ett fritt och brett meningsutbyte och en fri och allsidig upplysning (Ku 1997:07, dir.1997:136).

Beslutet innebär att de lagstiftningsfrågor som Rådet för mångfald inom massmedierna haft att pröva förts över till kommittén. Regeringen har bedömt det som rimligt att övriga uppgifter som rådet ansvarat för tas om hand av någon myndighet på medieområdet. Regeringen beslutade mot denna bakgrund att rådet skulle upphöra.

Regeringens förslag: Radio- och TV-verkets nuvarande uppdrag att följa utvecklingen inom ljudradio- och televisionsområdet kompletteras med ett allmänt uppdrag att följa medieutvecklingen.

Skälen för regeringens förslag: Kommittén för lagstiftning om mediekoncentration (Ku 1997:07) har till uppgift att lägga fram förslag till lagstiftning för att slå vakt om mångfalden i svenska medier och motverka sådan ägar- och maktkoncentration inom massmedierna som kan skada ett fritt och brett meningsutbyte och en fri och allsidig upplysning. Kommittén skall även föreslå lämpliga sanktionsformer samt hur och av vilken myndighet ärenden enligt de föreslagna bestämmelserna skall handläggas. Kommittén har däremot inte till uppgift att löpande följa utvecklingen av konkurrens, mångfald och ägande inom medierna; något som ingick i rådets uppdrag.

Den tekniska utvecklingen är snabb och gränsupplösande. På medieområdet är detta mycket tydligt. Det finns inga skarpa gränser mellan radio, TV, text och andra nyhets- och informationstjänster. Detta avspeglar sig också i mediesektorns organisation där vi i stället för exempelvis traditionella tidningsföretag får medieföretag vars verksamhet kan omfatta allt från press, radio och television till olika typer av IT-tjänster. Radio och TV-verket har redan i dag till uppgift att följa utvecklingen inom ljudradio- och televisionsområdet. Den pågående integrationen av mediemarknaden gör det emellertid nödvändigt att beakta hela mediesektorn för att få en korrekt bild av utvecklingen. Radio- och TV-verkets nuvarande uppdrag att följa utvecklingen inom ljudradio- och televisionsområdet bör därför kompletteras med ett uppdrag om att följa utvecklingen inom mediesektorn som helhet.

Det är angeläget att bevara och uppdatera det faktamaterial som Rådet för mångfald inom massmedierna sammanställt. För att kontinuiteten skall upprätthållas är det nödvändigt att uppdatering av materialet sker med samma metoder.

Rådets samarbetspartner när det gäller dokumentation av medieäggande i Sverige har varit Nordicom, Nordiskt Informationscenter för Medie- och Kommunikationsforskning, som dels är en institution inom Nordiska rådet, dels en enhet inom Göteborgs universitet. Nordicoms verksamhet på nationell nivå (Nordicom-Sverige) har sedan tidigare till uppgift att dokumentera och sprida information om medieutvecklingen och medieforskningen i de nordiska länderna samt att själv svara för att ta fram viss mediestatistik. Nordicom har använt sig av den databasinformation som byggts upp i samarbete med rådet, bl.a. i skrifterna *MedieNotiser*, *Medie-Sverige* och *Nordic MediaTrends*. Nordicom samarbetar också med forsknings- och statistikproducenter i omvärlden för att möjliggöra fler jämförelser med mediesituationen i andra länder.

Regeringen anser att den dokumentation om ägandet i medier i Sverige, vilken utvecklats i samband med Mångfaldsrådets arbete bör utarbetas kontinuerligt, även efter det att rådets bevakningsuppgifter nu

har upphört. Nordicom bör därför ges i uppdrag att även i fortsättningen svara för grundläggande dokumentation av ägarförhållanden i svenska massmedier.

Prop. 1997/98:77
Bilaga 1

12 Kostnader

12.1 Närradion

Regeringens bedömning: Förslaget om att ta bort avgifter för att sända närradio innebär ett inkomstbortfall på statsbudgeten med knappt 2 mkr per år. Inkomstbortfallet finansieras genom utgiftsminskning inom utgiftsområde 17.

Regeringen föreslår i avsnitt 6 att avgifter för att sända närradio skall tas bort. Det är svårt att exakt fastställa hur stort bortfallet av avgifts-inkomster blir på sikt. Under de senaste åren har intäkterna från avgifterna sjunkit kraftigt eftersom reklaminslagen i närradion minskat. Radio- och TV-verket beräknar i sin delårsrapport för år 1997 att avgifterna under året skall uppgå till 1 885 000 kronor. I sammanhanget bör anges att verkets kostnad för hanteringen av närradioavgifter uppgår till ca 300 000 kronor. Inkomstbortfallet finansieras genom en utgiftsminskning inom utgiftsområde 17.

Förslaget om ändrade regler för fördelningen av sändningstider innebär att Radio- och TV-verkets arbetsuppgifter kommer att minska. Radio- och TV-verkets beslut krävs endast i de fall där tillståndshavarna inte kan enas om fördelningen av sändningstider. Lokal- och närradiokommittén har bedömt att den minskade arbetsmängden bör motsvara en minskning med två årsarbetskrafter. Regeringen delar den uppfattningen.

12.2 Utvecklingen inom medierna

Regeringens bedömning: Radio- och TV-verkets kompletterande uppgift att allmänt följa medieutvecklingen kan ske inom ramen för oförändrade resurser. Nordicom bör få ett resurstillskott för uppdraget att uppdatera den databas som Nordicom i samarbete med Mångfaldsrådet hittills haft ansvar för.

Skälen till regeringens bedömning: Rådets uppgifter när det gäller lagstiftningsfrågor har övertagits av den nyligen tillkallade kommittén för lagstiftning om mediekoncentration (Ku 1997:07). Vissa av de uppgifter som tidigare legat hos rådet föreslås nu istället fullgöras av Radio- och TV-verket (avsnitt 11.2).

I samband med att nya regler för närradion införs kommer Radio- och TV-verkets arbetsuppgifter att förändras. Den minskade arbetsmängden för verket uppgår till närmare tre årsarbetskrafter. Regeringens bedömning är därför att verkets kompletterande uppgift att allmänt följa medieutvecklingen skall ske inom ramen för oförändrade resurser.

Nordicom föreslås få i uppgift att även i fortsättningen svara för grundläggande dokumentation av ägarförhållanden i svenska massmedier (avsnitt 11.2).

Regeringen avser att i samband med förslag till budget för år 1999 föreslå ett resurstillskott till Nordicom för uppdraget att bl.a. uppdatera den databas som Nordicom i samarbete med Mångfaldsrådet hittills haft ansvar för. Kostnader för verksamheten som uppkommer under år 1998 finansieras inom utgiftsområde 17.

13 Författningskommentar

Förslaget till ändringar i radio- och TV-lagen (1996:844)

4 kap. 2 §

Om en sammanslutning som kan få tillstånd enligt 4 § så önskar och det är tekniskt möjligt, skall det finnas en möjlighet att sända närradioprogram i en kommun. Om det finns särskilda skäl får det samtidigt sändas mer än ett närradioprogram i kommunen.

Sändningsområden för närradio skall *omfatta högst en kommun*. Utanför storstadsområdena bör det eftersträvas att sändningarna kan tas emot i hela kommunen. Radio- och TV-verket får *om det finns synnerliga skäl* besluta om större sändningsområden *än en kommun*.

Ändringen i *andra stycket* innebär dels en anpassning av bestämmelsen om sändningsområdenas storlek till nuvarande förhållanden, dels att det i synnerliga fall kan tillåtas att ett sändningsområde är större än en kommun. Kravet på synnerliga skäl innebär t.ex. att tillstånd till större område endast kan ges om närradions existens på orten är beroende av sändningssamverkan med sammanslutningar inom en grannkommun eller att en kommuns egna organisationer är så få och inte kan prestera mer än ett fåtal sändningstimmar per vecka så att det krävs ett större befolkningsunderlag för att överhuvudtaget kunna sända närradio. Ändringarna behandlas närmare i avsnitt 7.

4 kap. 3 §

Radio- och TV-verket bestämmer vilka som får sända närradio.

Tillstånd att sända närradio gäller för viss tid.

Om tillståndshavarna inte kan enas om fördelningen av sändningstid, bestämmer Radio- och TV-verket sändningstiderna. Detsamma gäller om en tillståndshavare begär att verket skall fastställa sändningsschemat i sin helhet. Den tillståndshavare som bedöms ha störst intresse av att sända vid en viss tidpunkt skall ges förtur. Radio- och TV-verkets beslut om sändningstid gäller tills nytt beslut fattas av verket eller en tillståndshavare eller närradioförening skriftligen underrättar verket om att tillståndshavarna enats om annan sändningstid.

Enligt *första stycket* skall Radio- och TV-verket endast besluta om vilka som får tillstånd att sända närradio. Det betyder att sändningstiderna i första hand skall bestämmas av tillståndshavarna gemensamt. Enligt *tredje stycket* kan dock en tillståndshavare begära att myndigheten beslutar om fördelning av viss sändningstid mellan denne och andra tillståndshavare. Även andra skäl kan finnas för att myndigheten på begäran av tillståndshavaren skall fastställa sändningstider. Detta kan vara fallet exempelvis när störningar av en tillståndshavares sändningar sker eller när samarbetssvårigheter mellan tillståndshavarna föreligger och dessa svårigheter inverkar menligt på fördelningsprocessen, vilket inte är ovanligt på de orter där flera konkurrerande närradioföreningar finns. Radio- och TV-verket bör kunna fastställa sändningsschemat i dess helhet om detta begärs. Ändringarna kommenteras närmare i avsnitt 6.

4 kap. 4 §

Ett tillstånd att sända närradio kan ges endast till följande juridiska personer:

1. Lokala ideella föreningar som har bildats för att sända program i närradion eller som bedriver annan verksamhet inom sändningsområdet.
2. Församlingar och kyrkliga samfälligheter inom Svenska kyrkan.
3. Obligatoriska sammanslutningar av studerande vid universitet och högskolor.
4. Sammanslutningar av flera tillståndshavare i ett sändningsområde för gemensamma närradioändamål (närradioföreningar).

Förändringen rörande kyrkliga samfälligheter i *punkten 2* föranleds av att de ekonomiska förutsättningarna och beslutanderätten i de frågor som aktualiseras vanligen finns hos samfälligheterna. Bakgrunden till ändringen i tillståndshavarkretsen i *punkten 1* behandlas närmare i avsnitt 5.

6 kap. 6 §

I närradio får det endast sändas program som har framställts särskilt för den egna verksamheten.

Under högst tio timmar per månad får dock en tillståndshavare sända program som inte framställts enbart för den egna verksamheten, om innehållet i sändningarna

- är av särskilt intresse för tillståndshavarens medlemmar,
- främjar kunskap och bildning, eller
- utgör upptagningar av lokala kulturella tillställningar.

I bestämmelsen införs ytterligare en möjlighet till undantag från det s.k. riksförbudet, dvs. skyldigheten att endast sända program som framställts särskilt för den egna verksamheten. Ändringen innebär att program som producerats utanför den egna verksamheten får sändas under högst tio timmar per månad om de är av särskilt intresse för tillståndshavarnas medlemmar, främjar kunskap och bildning eller utgör upptagningar av lokala kulturella tillställningar. Program som främjar kunskap och bildning kan vara föreläsningar från högskolor, nyhetssändningar, samhälls- eller debattprogram. Lokala kulturella tillställningar kan vara konserter, teaterföreställningar, gudstjänster eller poesitillställningar som spelats in på föreningens verksamhetsort eller har annan lokal anknytning till den

förening som gjort upptagningen. Ändringarna behandlas närmare i avsnitt 8.

Prop. 1997/98:77
Bilaga 1

9 kap. 9 §

Om Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket eller Konsumentombudsmannen begär det, skall den som fått tillstånd att sända närradio lämna upplysning om sina sändningstider.

Granskningsnämnden kan också begära upplysning om i vilken omfattning tillståndshavaren har sänt program som avses i 6 kap. 6 § andra stycket.

I första stycket ges vissa där angivna myndigheter rätt att kräva upplysning om tillståndshavarnas sändningstider. Tanken är att uppgifter om de sändningstider tillståndshavarna kommit överens om skall ges in till Radio- och TV-verket av närradioföreningarna. Om inte nämnden eller de andra myndigheter som har granskningsuppgifter får vetskap om tiderna måste de kunna förelägga tillståndshavarna att redovisa uppgifterna.

För att underlätta Granskningsnämndens granskning och uppföljning av det nya undantaget från riksförbudet skall nämnden enligt *andra stycket* kunna begära in uppgifter i vilken omfattning bestämmelsen har tillämpats, dvs. om och i så fall när centralproducerat material har sänts.

10 kap. 9 §

Den som åsidosätter de bestämmelser som anges i denna paragraf får föreläggas att följa bestämmelserna. Ett föreläggande får förenas med vite. Detta gäller bestämmelser om

1. närradiosändningarnas innehåll (6 kap. 6 och 7 §§),
2. beteckningar (6 kap. 9 §),
3. sändningsplikt eller skyldighet att tillhandahålla kanal för lokala kabelsändarföretag (8 kap. 1, 2 och 4 §§),
4. skyldighet att lämna vissa upplysningar till Radio- och TV-verket (9 kap. 4–7 §§),
5. skyldighet att lämna inspelning (9 kap. 8 §),
6. skyldighet att lämna upplysning om sändningstider i närradio (9 kap. 9 § första stycket), eller
7. skyldighet att lämna upplysningar om programinnehåll (9 kap. 9 § andra stycket).

Föreläggande enligt första stycket 1, 2 och 5–7 får meddelas av Granskningsnämnden för radio och TV. Föreläggande enligt första stycket 3–6 får meddelas av Radio- och TV-verket. Föreläggande enligt första stycket 5 och 6 får även meddelas av Konsumentombudsmannen.

En skyldighet åläggs tillståndshavarna att upplysa tillsynsmyndigheterna om sina sändningstider vid äventyr av vite. Bakgrunden har redovisats i avsnitt 6.

10 kap. 10 §

Radio- och TV-verket får i föreläggande förbjuda *tillståndshavare* att överträda beslut om sändningstid i närradion *som meddelats av verket* eller att låta någon annan utnyttja *tillståndshavarens sändningsrätt*. Föreläggandet får förenas med vite.

Ändringen föranleds av att Radio- och TV-verket inte längre fattar beslut om alla sändningstider. I praktiken har överträdelse av beslut om sänd-

ningstider bestått i att tillståndshavare överskridit sina sändningstider och därigenom inkräktat på eller omöjliggjort andra tillståndshavares sändningar. För att ett sådan försummelse i framtiden skall kunna föranleda ett föreläggande måste Radio- och TV-verket först på begäran av den förfördelade tillståndshavaren besluta om sändningstider.

11 kap. 3 §

Ett tillstånd att sända närradio får återkallas om tillståndshavaren

1. inte längre uppfyller kraven enligt 4 kap. 4 §, *eller*
2. inte utnyttjat rätten att sända närradio under tre på varandra följande månader.

Tillstånd att sända närradio får också återkallas om domstol funnit att ett program innefattat ett yttrandefrihetsbrott som innebär ett allvarligt missbruk av yttrandefriheten.

Ändringen är en följd av att avgiftsskyldigheten för att sända närradio tas bort. Återkallelse av tillstånd på grund av försummelse att betala avgiften skall inte längre vara möjligt.

Övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

Aldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om sändningstider som har beslutats av Radio- och TV-verket före den 1 juli 1998. Bestämmelsen i 11 kap. 3 § första stycket 3 gäller fortfarande i fråga om avgifter som avser sändningar som sker före den 1 juli 1998.

De beslut om sändningstider som Radio- och TV-verket fattat enligt 4 kap. 3 § radio- och TV-lagen skall gälla till dess de löper ut, längst ett år, oavsett att de nya reglerna träder i kraft.

Eftersom tillståndshavarna redan i nuvarande system kan begära att dessa beslut ändras eller upphör kan praktiska problem under det första året uppkomma om oenighet uppstår mellan tillståndshavarna. I sådant fall bör normalt myndighetens beslut gälla tills vidare.

Möjligheten att återkalla sändningstillstånd om inte obetalda avgifter erläggs enligt 11 kap. 3 § första stycket tredje punkten finns kvar som en övergångsbestämmelse. När de nya reglerna träder i kraft och avgifterna avskaffas kommer obetalda avgifter att kvarstå.

Sammanfattning av betänkandet Den lokala radion (SOU 1996:176) i de delar den berör närradion

Prop. 1997/98:77
Bilaga 1

Direktiv

Kommittén har haft till uppdrag att lägga fram förslag om ändrade regler för lokala ljudradiosändningar. Enligt direktiven skall de nya reglerna förbättra möjligheten att förverkliga de ursprungliga intentionerna i fråga om lokalradions mångfald och lokala förankring samt möjliggöra att närradion utvecklas till en livskraftig radio med lokal anknytning och demokratisk förankring.

Kommittén har inlett sitt arbete med en kartläggning av förhållandena i lokalradion. Kommittén har också analyserat förhållanden och regler i andra länder. Särskilt har kommitténs arbete inriktats på att överväga nya regler vad gäller tillståndsgivning, ägande och programinnehåll.

Även för närradion har arbetet inletts med en kartläggning av de nuvarande förhållandena. Enligt direktiven skall kommitténs förslag syfta till en lokal demokratisk radio i en form som är livskraftig och samtidigt tillvaratar föreningslivets intresse. I uppdraget har även ingått att finna ett enkelt och effektivt administrativt förfarande för att fastställa närradions sändningstider och för att behandla avgiftsärenden.

En fråga som kommittén haft att ägna särskild uppmärksamhet är i vilken omfattning nya regler kan tillämpas för redan meddelade tillstånd och vid vilken tidpunkt det är möjligt att införa de nya reglerna.

Närradion

Nuläge

Föreningsradion av traditionell modell har försvagats och tillbakagången tycks fortsätta. Emellertid har detta inget direkt samband med den kommersialisering av närradion som förekom i samband med lokalradio-starten. Utvecklingen mot en närradio driven i enskilt vinstintresse är bruten. Närradioformen har visat sig mindre duglig för kommersiell verksamhet. En form av allmän ortsradio – med ideella förtecken – har vuxit sig allt starkare inom närradion. Ett problem med denna form är att de faktiska användarna ofta är andra än de formella tillståndshavarna.

Reklamanvändningen i närradion har minskat. Möjligheten att sända reklam och sponsrade program skapar i dag inte några beaktansvärda problem mellan reklamanvändare och reklamfria. Närradions reklam-möjligheter saknar praktisk betydelse för lokalradion.

Närradion skall även i fortsättningen vara förbehållen lokala ideella sammanslutningar. Rätten att sända skall dock vidgas till en större krets genom att tillstånd skall kunna ges även till lokala ideella föreningar som bildats för att sända närradio. Det nuvarande kravet på verksamhet på orten under minst ett år skall upphävas. Förändringen syftar till en vidgad yttrandefrihet och en livskraftigare närradio som bättre kan utnyttja det sändningsutrymme som av-satts för ändamålet.

Tillståndsgivningen skall skötas centralt av Radio- och TV-verket. De verksamma sammanslutningarna skall bedriva sändningarna under eget tillstånd och med egen ansvarig utgivare. Fördelningen av sändningstider skall kunna ske genom frivilliga överenskommelser mellan tillståndshavarna. Enbart när tillståndshavarna inte kan enas om fördelningen skall verket fatta beslut. Radio- och TV-verkets kännedom om det på orten gällande sändningsschemat bör i första hand erhållas genom ett samarbete med den lokala närradioföreningen. Det skall dock finnas en skyldighet för den enskilde tillståndshavaren att på begäran lämna verket upplysning om sina sändningstider. Verket skall kunna förena en sådan begäran med vite.

Avgifterna för att sända närradio skall avskaffas.

Om Radio- och TV-verket finner att intresset för närradiosändningar på en ort är klart större än tillgången på sändningstid skall verket oftare än i dag kunna göra undantag från principen om att endast en sändningsmöjlighet för närradio får finnas i en kommun. Verket skall om det finns synnerliga skäl kunna tillåta sändningsområden som är större än en kommun.

Förbudet mot sändning av centralproducerat programmaterial i närradio – det s.k. riksförbudet – skall behållas oförändrat. Närradioföreningarnas sändningsrätt skall även i fortsättningen vara begränsad.

Rättigheten att sända reklam och sponsrade program i närradion skall behållas.

Kostnader och konsekvenser

De statsfinansiella effekterna av förslaget är nästan uteslutande hänförliga till vilken avgiftsnivå som väljs för lokalradiotillstånden.

Förslaget är neutralt eller i det närmaste neutralt vad gäller kostnaderna för myndigheterna. Genom borttagande av närradioavgifterna förlorar staten en intäkt på 1–2 miljoner kronor. Uttaget av avgiften är dock förbundet med höga särkostnader. Ett sätt att finansiera bortfallet av avgifter för lokalradion, 80–90 miljoner kronor årligen, som uppstår år 2001 är att då upplåta 2–3 tillstånd för nationell kommersiell radio.

Förslaget har obetydliga eller inga konsekvenser för regionalpolitik eller anpassningen till medlemskapet i EU.

Övergångsbestämmelser och ikraftträdande

Huvuddelen av de regler som avser att bryta den oönskade utvecklingen mot ägarkoncentration och nationella programnätverk inom lokalradion

kan införas först den 1 januari 2001. Vidare auktioner av sändningstillstånd skall förhindras, först genom förlängning av den s.k. stopplagen och sedan genom en särskild övergångsbestämmelse i lokalradiolagen.

Prop. 1997/98:77

Bilaga 1

Alla förändringar som rör närradio bör kunna träda ikraft den 1 januari 1998. Även de lokalradioförändringar som bedömts möjliga redan under löpande tillståndsperiod skulle kunna träda i kraft den 1 januari 1998. En ettårig vilandeförklaring kan emellertid inte uteslutas. Förslagen harmoniserar med radio- och TV-lagen men ändringarna bör införas i en tills vidare bibehållen lokalradiolag.

Lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844)

Härigenom föreskrivs i fråga om radio- och TV-lagen (1996:844) att 4 kap. 2, 3, 4 §§, 9 kap. 9 och 10 §§, 10 kap. 9 § samt 11 kap. 3 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap. Närradio

Om en sammanslutning som kan få tillstånd enligt 4 § så önskar och det är tekniskt möjligt, skall det finnas en möjlighet att sända närradio-program i en kommun. Om det finns *särskilda skäl* får det samtidigt sändas mer än ett närradioprogram i kommunen

Sändningsområden för närradio skall ha en diameter på cirka tio kilometer. Radio- och TV-verket får i *särskilda fall* besluta om större sändningsområden. Utanför storstadsområdena bör det eftersträvas att sändningarna kan tas emot i hela kommunen.

Radio- och TV-verket bestämmer vilka som får sända närradio och under vilken tid sändningarna får ske.

Tillstånd att sända närradio gäller för viss tid.

2 §

Om en sammanslutning som kan få tillstånd enligt 4 § så önskar och det är tekniskt möjligt, skall det finnas en möjlighet att sända närradio-program i en kommun. Om det finns *ett särskilt behov av sändningstid* får det samtidigt sändas mer än ett närradioprogram i kommunen.

Sändningsområden för närradio skall ha en diameter på cirka tio kilometer. Radio- och TV-verket får besluta om större sändningsområden. Utanför storstadsområdena bör det eftersträvas att sändningarna kan tas emot i hela kommunen. *Om det finns synnerliga skäl får ett sändningsområde vara större än en kommun.*

3 §

Radio- och TV-verket bestämmer vilka som får sända närradio.

Tillstånd att sända närradio gäller för viss tid.

Sändningstiden skall så långt det är möjligt fördelas enligt de sökandes önskemål. Om deras önskemål inte kan förenas, skall förtur ges åt den sökande som bedöms ha störst intresse av att få sända vid en viss tidpunkt. Beslut om sändningstid gäller tills vidare, dock längst för ett år. Radio- och TV-verket får ompröva ett beslut om fördelning av sändningstid, om det finns särskilda skäl.

Om tillståndshavare inte kan enas om fördelningen av sändningstid bestämmer Radio- och TV-verket sändningstiderna. Den tillståndshavare som bedöms ha störst intresse av att sända vid viss tidpunkt skall ges förtur. Radio- och TV-verkets beslut om sändningstid gäller tills vidare, dock längst för ett år. Radio- och TV-verket får ompröva ett beslut om fördelning av sändningstid, om det finns särskilda skäl.

4 §

Ett tillstånd att sända närradio kan ges endast till följande juridiska personer:

1. Lokala ideella föreningar som bedriver verksamhet inom sändningsområdet.

2. Lokala ideella föreningar som har bildats för att i närradio sända program som ett led i den verksamhet som en riksorganisation bedriver inom sändningsområdet.

3. Församlingar inom Svenska kyrkan.

4. Obligatoriska sammanslutningar av studerande vid universitet och högskolor.

5. Sammanslutningar av flera tillståndshavare i ett sändningsområde för gemensamma närradioändamål (närradioföreningar).

3. Församlingar och kyrkliga samfälligheter inom Svenska kyrkan.

6. Lokala ideella föreningar som bildats för att sända program i närradio.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Lokala ideella föreningar som avses i 1 och 2 får meddelas tillstånd att sända närradio endast om föreningsverksamheten har bedrivits i sändningsområdet i minst ett år före dagen för ansökan om tillstånd. Om det finns särskilda skäl får ett tillstånd ändå meddelas.

9 kap. Granskning och tillsyn

9 §

På begäran av Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket och Konsumentombudsmannen skall den som fått tillstånd att sända närradio lämna upplysningar om sina sändningstider.

10 kap. Straff och avgifter m.m.

9 §

Den som åsidosätter de bestämmelser som anges i denna paragraf får föreläggas att följa bestämmelserna. Ett föreläggande får förenas med vite. Detta gäller bestämmelser om

1. närradiosändningarnas innehåll (6 kap. 6 och 7 §§),
2. beteckningar (6 kap. 9 §),
3. sändningsplikt eller skyldighet att tillhandahålla kanal för lokala kabelsändarföretag (8 kap. 1, 2 och 4 §§),
4. skyldighet att lämna vissa upplysningar till Radio- och TV-verket (9 kap. 4–7 §§), eller

Nuvarande lydelse

5. skyldighet att lämna inspelning (9 kap. 8 §).

Föreläggande enligt första stycket 1, 2 och 5 får meddelas av Granskningsnämnden för radio och TV. Föreläggande enligt första stycket 3–5 får meddelas av Radio- och TV-verket. Föreläggande enligt första stycket 5 får även meddelas av Konsumentombudsmannen.

Föreslagen lydelse

6. *Skyldighet att lämna upplysningar om sändningstider i närradio till Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket och Konsumentombudsmannen. (9 kap. 9 §)*

Föreläggande enligt första stycket 1, 2 och 5 får meddelas av Granskningsnämnden för radio och TV. Föreläggande enligt första stycket 3–5 får meddelas av Radio- och TV-verket. Föreläggande enligt första stycket 5 får även meddelas av Konsumentombudsmannen. *Föreläggande enligt första stycket 6 får meddelas av Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket och Konsumentombudsmannen.*

10 §

Radio och TV-verket får i föreläggande förbjuda *någon* att överträda beslut om sändningstid i *närradion* eller att låta någon annan i sitt ställe *utnyttja sådan* sändningstid. Föreläggandet får förenas med vite.

Radio- och TV-verket får i föreläggande förbjuda *tillståndshavare* att överträda beslut om sändningstid i *närradion som meddelats av Radio- och TV-verket* eller att låta någon annan *utnyttja tillståndshavarens sändningsrätt*. Föreläggandet får förenas med vite.

11 kap. Återkallelse av tillstånd

3 §

Ett tillstånd att sända närradio får återkallas om tillståndshavaren

1. inte längre uppfyller kraven enligt 4 kap. 4 §,

2. inte utnyttjat rätten att sända närradio under tre på varandra följande månader, eller

3. *inte har betalat avgift i ett ärende om närradio inom föreskriven tid, och har förelagts att betala den vid påföljd att tillståndet annars kan återkallas.*

Tillstånd att sända närradio får också återkallas om domstol funnit att ett program innefattat ett yttrande-frihetsbrott som innebär ett allvarligt missbruk av yttrandefriheten.

Denna lag träder ikraft den 1 januari 1998.

Beslut om sändningstider som fattats av Radio- och TV-verket före dagen för lagens ikraftträdande gäller tills vidare, dock längst ett år.

11 kap. 3 § 3 gäller fortfarande i fråga om avgifter som härrör från sändningar före den 1 januari 1998.

Förteckning över remissinstanser (SOU 1996:176)

Prop. 1997/98:77
Bilaga 3

Följande remissinstanser har inkommit med yttrande över förslagen om närradion: Justitiekanslern, Hovrätten för Västra Sverige, Kammarrätten i Stockholm, Post- och telestyrelsen, Riksrevisionsverket, Stockholms universitets studentkår, Göteborgs universitet, Lunds universitet, Radio- och TV-verket, Granskningsnämnden för radio och TV, Statens invandrarverk, Arkivet för ljud och bild (ALB), Teracom Svensk Rundradio AB, Rådet för mångfald inom massmedierna, Sveriges Närradioförbund, Kristna Radionätet, Närradions Riksorganisation, Industriförbundet, Sveriges Advokatsamfund, Föreningen för svensk forskning om medier och kommunikation (FSMK), Svenska journalistförbundet, Folkrorelsernas Medieforum, Svenska tonsättares internationella musikbyrå (STIM), Karlstad Närradioförening, Järfälla Närradioförening, Filadelfiaförsamlingen i Stockholm, Järva-Västerorts Närradioförening, Högskolan i Karlstad och Hälsohögskolan i Värmland samt Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd (KLYS).

Följande remissinstanser har beretts tillfälle att yttra sig men har avstått att yttra sig om förslagen om närradion: Hovrätten för Skåne och Blekinge, Länsrätten i Stockholms län, Statskontoret, Stockholms universitet, Konkurrensverket, Konsumentverket, Landstingsförbundet, Svenska Kommunförbundet, Sveriges Radio AB, Sveriges Reklamförbund, Annonsörföreningen, Sveriges Köpmannaförbund, Tidningsutgivarna samt Radioutgivareföreningen.

Förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844)

Härigenom föreskrivs i fråga om radio- och TV-lagen (1996:844) dels att 4 kap. 2–4 §§, 6 kap. 6 §, 10 kap. 9 och 10 §§ samt 11 kap. 3 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 9 kap. 9 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

2 §

Om en sammanslutning som kan få tillstånd enligt 4 § så önskar och det är tekniskt möjligt, skall det finnas en möjlighet att sända närradio-program i en kommun. Om det finns särskilda skäl får det samtidigt sändas mer än ett närradioprogram i kommunen.

Sändningsområden för närradio skall *ha en diameter på cirka tio kilometer*. Radio- och TV-verket får *i särskilda fall* besluta om större sändningsområden. Utanför storstadsområdena bör det eftersträvas att sändningarna kan tas emot i hela kommunen.

Sändningsområden för närradio skall *omfatta högst en kommun*. Utanför storstadsområdena bör det eftersträvas att sändningarna kan tas emot i hela kommunen. Radio- och TV-verket får *om det finns synnerliga skäl* besluta om större sändningsområden *än en kommun*.

3 §

Radio- och TV-verket bestämmer vilka som får sända närradio *och under vilken tid sändningarna får ske*.

Radio- och TV-verket bestämmer vilka som får sända närradio.

Tillstånd att sända närradio gäller för viss tid.

Sändningstiden skall så långt det är möjligt fördelas enligt de sökandes önskemål. Om deras önskemål inte kan förenas, skall förtur ges åt den sökande som bedöms ha störst intresse av att få sända vid en viss tidpunkt. Beslut om sändningstid gäller tills vidare, dock längst för ett år. Radio- och TV-verket får ompröva ett beslut om fördelning av sändningstid, om det finns särskilda skäl.

Om tillståndshavarna inte kan enas om fördelningen av sändningstid, bestämmer Radio- och TV-verket sändningstiderna. Detsamma gäller om en tillståndshavare begär att verket skall fastställa sändningsschemat i sin helhet. Den tillståndshavare som bedöms ha störst intresse av att sända vid en viss tidpunkt skall ges förtur. Radio- och TV-verkets beslut om sändningstid gäller tills nytt beslut fattas av verket eller en tillståndshavare eller närradio-förening skriftligen underrättar verket om att tillståndshavarna enats om annan sändningstid.

4 §

Ett tillstånd att sända närradio kan ges endast till följande juridiska personer:

1. Lokala ideella föreningar som bedriver verksamhet inom sändningsområdet.

2. Lokala ideella föreningar som har bildats för att i närradio sända program som ett led i den verksamhet som en riksorganisation bedriver inom sändningsområdet.

3. Församlingar inom Svenska kyrkan.

4. Obligatoriska sammanslutningar av studerande vid universitet och högskolor.

5. Sammanslutningar av flera tillståndshavare i ett sändningsområde för gemensamma när-radioändamål (närradioföreningar).

1. Lokala ideella föreningar som har bildats för att sända program i närradion eller som bedriver annan verksamhet inom sändningsområdet.

2. Församlingar och kyrkliga samfälligheter inom Svenska kyrkan.

3. Obligatoriska sammanslutningar av studerande vid universitet och högskolor.

4. Sammanslutningar av flera tillståndshavare i ett sändningsområde för gemensamma när-radioändamål (närradioföreningar).

Lokala ideella föreningar som avses i 1 och 2 får meddelas tillstånd att sända närradio endast om föreningsverksamheten har bedrivits i sändningsområdet i minst ett år före dagen för ansökan om tillstånd. Om det finns särskilda skäl får ett tillstånd ändå meddelas.

6 kap.

6 §

I närradio får det endast sändas program som har framställts särskilt för den egna verksamheten. I *enstaka fall* får det dock förekomma sändningar som inte framställts enbart för den egna verksamheten, om *de* är av särskilt intresse för tillståndshavarens medlemmar.

I närradio får det endast sändas program som har framställts särskilt för den egna verksamheten.

Under högst tio timmar per månad får dock tillståndshavare sända program som inte framställts enbart för den egna verksamheten, om innehållet i sändningarna

- är av särskilt intresse för tillståndshavarens medlemmar,
- främjar kunskap och bildning, eller
- utgör upptagningar av lokala kulturella tillställningar.

9 kap.

9 §

Om Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket eller Konsumentombudsmanen begär det, skall den som fått tillstånd att sända närradio lämna upplysning om sina sändningstider.

Granskningsnämnden kan också begära upplysning om i vilken omfattning tillståndshavaren har sänt program som avses i 6 kap. 6 § andra stycket.

10 kap.

9 §

Den som åsidosätter de bestämmelser som anges i denna paragraf får föreläggas att följa bestämmelserna. Ett föreläggande får förenas med vite. Detta gäller bestämmelser om

1. närradiosändningarnas innehåll (6 kap. 6 och 7 §§),
2. beteckningar (6 kap. 9 §),
3. sändningsplikt eller skyldighet att tillhandahålla kanal för lokala kabelföretag (8 kap. 1, 2 och 4 §§),
4. skyldighet att lämna vissa upplysningar till Radio- och TV-verket (9 kap. 4–7 §§), *eller*
5. skyldighet att lämna inspelning (9 kap. 8 §).

4. skyldighet att lämna vissa upplysningar till Radio- och TV-verket (9 kap. 4–7 §§),

5. skyldighet att lämna inspelning (9 kap. 8 §),

6. *skyldighet att lämna upplysning om sändningstider i närradio (9 kap. 9 § första stycket), eller*

7. *skyldighet att lämna upplysningar om programinnehåll (9 kap. 9 § andra stycket).*

Föreläggande enligt första stycket 1, 2 och 5 får meddelas av Granskningsnämnden för radio och TV. Föreläggande enligt första stycket 3–5 får meddelas av Radio- och TV-verket. Föreläggande enligt första stycket 5 får även meddelas av Konsumentombudsmannen.

Föreläggande enligt första stycket 1, 2 och 5–7 får meddelas av Granskningsnämnden för radio och TV. Föreläggande enligt första stycket 3–6 får meddelas av Radio- och TV-verket. Föreläggande enligt första stycket 5 och 6 får även meddelas av Konsumentombudsmannen.

10 §

Radio och TV-verket får i föreläggande förbjuda *någon* att överträda beslut om sändningstid i närradion eller att låta någon annan *i sitt ställe* utnyttja *sådan sändningstid*. Föreläggandet får förenas med vite.

Radio- och TV-verket får i föreläggande förbjuda *tillståndshavare* att överträda beslut om sändningstid i närradion *som meddelats av verket* eller att låta någon annan utnyttja *tillståndshavarens sändningsrätt*. Föreläggandet får förenas med vite.

11 kap.

3 §

Prop. 1997/98:77

Bilaga 4

Ett tillstånd att sända närradio får återkallas om tillståndshavaren

1. inte längre uppfyller kraven enligt 4 kap. 4 §,

2. inte utnyttjat rätten att sända närradio under tre på varandra följande månader, *eller*

3. *inte har betalat avgift i ett ärende om närradio inom föreskriven tid, och har förelagts att betala den vid påföljd att tillståndet annars kan återkallas.*

Tillstånd att sända närradio får också återkallas om domstol funnit att ett program innefattat ett yttrandefrihetsbrott som innebär ett allvarligt missbruk av yttrandefriheten.

Ett tillstånd att sända närradio får återkallas om tillståndshavaren

1. inte längre uppfyller kraven enligt 4 kap. 4 §, *eller*

2. inte utnyttjat rätten att sända närradio under tre på varandra följande månader.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om sändningstider som har beslutats av Radio- och TV-verket före den 1 juli 1998. Bestämmelsen i 11 kap. 3 § första stycket 3 gäller fortfarande i fråga om avgifter som avser sändningar som sker före den 1 juli 1998.

Lagrådets yttrande

Prop. 1997/98:77

Bilaga 5

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1998-02-19

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet Gertrud Lennander, regeringsrådet Kjerstin Nordborg.

Enligt en lagrådsremiss den 29 januari 1998 (Kulturdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Lena Hjelmtorp.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 26 februari 1998

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Peterson, Blomberg, Andersson, Winberg, Ulvskog, Sundström, Lindh, Klingvall, Östros

Föredragande: Marita Ulvskog

Regeringen beslutar proposition Närradio m.m.

